YLÄMYLLYN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

3.6.2025 Taustaselvitykset ja vaihtoehtoskenaariot

LUOARKKITEHDIT

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO

1.1 tavoitteet 4
1.2 suunnittelualue 5
1.3 aikataulu 7

2 LÄHTÖKOHDAT

2.1 kyselyiden tulokset 9
2.2 maisemaselvitys 17
2.3 toiminnallinen analyysi 26

3 VAIHTOEHTOSKENAARIOT

3.1. muutosajurit 36
3.1. vaihtoehtoskenaario 1 37
3.2. vaihtoehtoskenaario 2 38

1 JOHDANTO

Kehittämissuunnitelman ja visiotyön keskeisenä tavoitteena on laatia alueelle kokonaisvaltainen pitkän aikavälin suunnitelma Ylämyllyn taajaman elin- ja vetovoiman kehittämiseksi sekä oman identiteetin löytämiseksi. Tavoitteena on erityisesti nyt sirpaleisten alueiden yhtenäistäminen vetovoimaiseksi kokonaisuudeksi.

Suunnitelma tulee toimimaan kunnan kehittämistyön lähtökohtana alueella, ja muodostettuja tavoitteita tullaan huomioimaan jatkossa myös laadittavissa yleiskaavoissa (mm. Joensuun seudun yleiskaava 2040 ja Liperin strateginen yleiskaava).

1.2 SUUNNITTELUALUE

1.2 SUUNNITTELUALUE

ALUE 1A - Yksityiskohtaisen tarkastelun ja kehityksen alue. Ydinalueelle laaditaan suunnitelma, joka mallinnetaan. Aluetta tutkitaan voimakkaana palveluiden, liiketoiminnan ja asumisen painopisteenä. Miten alue elävöitetään ja sen houkuttelevuutta kasvatetaan?

ALUE 1B - Tutkitaan entisen pääväylän eli Ylämyllyntien Honkalammen puoleisen varren kiinnostavuutta, teollisuusalueen ilmeen ja vetovoiman parantamista ja maisemakuvallista tilannetta saavuttaessa alueelle 1A. Tähän liittyy kiinteästi myös VT 9 -laajennussuunnitelman aiheuttamien muutosten huomioiminen.

ALUE 2 - Vyöhykkeellä on tavoitteena asuinalueiden kiinnostavuuden kasvattaminen ja vanhojen asuinalueiden uudistusmahdollisuuksien tutkiminen sekä Pyhäselän suunnan asumispotentiaalin selvittäminen huomioiden mm. vesistömatkailu ja palvelurakenne

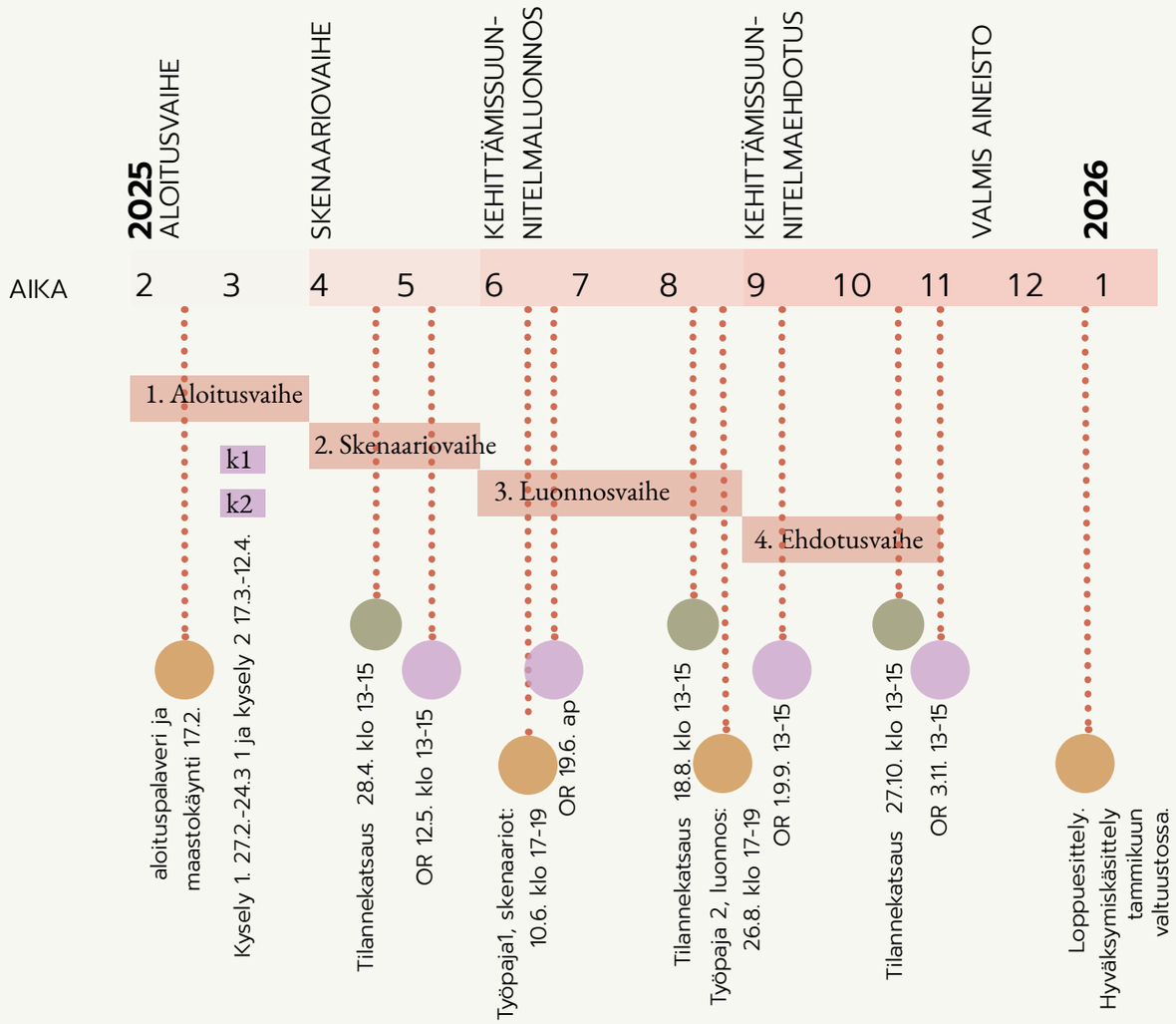
ALUE 3A - Uuden asemakaavoitettavan alueen (Sompalammen alue) rakentamisen tapa ja alustava massoittelu, kytkeytyminen muuhun Ylämyllyn alueeseen

ALUE 3B - Vanhan ratapiha-alueen ja lähiympäristön kehittämismahdollisuudet puutavaran käsittelyn poistuttua. Alueelle soveltuvan maankäytön ideointi.

ALUE 3C - Kuopiontien ja Polvijärventien risteysalueen eritasoliittymän alueen kehityssuunnitelma, esim. liike- ja yritystoiminnan sijoittumismahdollisuudet alueelle.

YLÄMYLLY -
Kokonaisuuden kytkeytyminen lähialueille (mm. Pärnävaaran alue) sekä Liperin muihin keskuksiin, Joensuuhun ja muihin lähikuntiin.

1.3 AIKATAULU

Tarkempi aikataulu ja ohjausryhmän kokousten määrä sovitaan yhdessä tilaajan kanssa.

etänä/teams
- ohjausryhmän kokoukset

paikan päällä (väh. 1hlö)
- aloituskokous ja loppuesittely
- työpajat

Tilannekatsaukset (Teams)

Luonnosvaiheen materiaali lautakuntaan 9.9., materiaali valmis 2.9. (3.9.)

Nähtävilläolo päättyy 6.10.2025

Yleisötilaisuus 30.9.2025 klo 17-19

2 LÄHTÖKOHDAT

2.1 KYSELYIDEN TULOKSET

Ylämyllyn kehittämissuunnitelman aloitusvaiheessa kevään 2025 aikana järjestettiin kaksi Internet-kyselyä, joiden tavoitteena oli kartoittaa kuntalaisten ja yritystoimijoiden toiveita ja tarpeita. Liperin kuntalaisille suunnattu *Kerro ideasi! Kysely Liperin Ylämyllyn alueen kehittämiseksi* oli avoinna vastauksille 25.2.-25.3.2025. Kyselyyn saatiin 107 vastausta. Yritystoimijoille suunnattu kysely *Kerro ideasi! Kysely yritystoimijoille Liperin Ylämyllyn alueen kehittämiseksi* oli avoinna 17.3.-11.4.2025, ja se sai 21 vastausta.

HAVAINTOJA KUNTALAISKYSELYN TULOKSISTA

Kysely tavoitti erinomaisesti laajan aikuisväestön, mutta ei lapsia ja nuoria. Kyselyssä Ylämyllyn parhaina puolina korostuivat luonto ja ulkoilumahdollisuudet, sekä rauhallisuus ja hyvä sijainti. Liikennejärjestelyt, erityisesti Kuopiontien risteys, nousevat esiin merkittävänä kehittämiskohteena. Terveyspalveluiden parantaminen on myös monen vastaajan toiveissa.

Vastausten määrä yhteensä 107

Vastaukset ikäryhmittäin:

- 31-45 vuotta: 38 vastausta
- 46-60 vuotta: 34 vastausta
- Yli 60 vuotta: 16 vastausta
- 19-30 vuotta: 10 vastausta

Yleiset havainnot

Mikä tuo sinut Ylämyllylle?

- Asun Ylämyllyllä: 89 vastausta
- Käyn töissä Ylämyllyllä: 10 vastausta
- Harrastukset, ulkoilumahdollisuudet: 5 vastausta
- Asiointi (kaupat, huoltoasema): 3 vastausta

Ylämyllyn parhaat puolet ja vahvuudet

- Luonto ja ulkoilumahdollisuudet: 45 mainintaa
- Rauhallisuus ja sijainti lähellä Joensuuta: 30 mainintaa
- Hyvät peruspalvelut (kaupat, koulut): 25 mainintaa

Missä kohtaat ihmisiä Ylämyllyllä?

- Kaupat (S-market, Mylläri, Shell): 40 mainintaa
- Ulkoilualueet ja liikuntapaikat (Pärnävaara, lenkkipolut): 30 mainintaa
- Koulut ja päiväkodit: 15 mainintaa

Mielipaikat Ylämyllyllä

- Luonto ja ulkoilureitit: 35 mainintaa
- Pärnävaara: 20 mainintaa
- Kaupat ja kahvilat: 15 mainintaa

Kehittämiskohteet

- Paikat, jotka kaipaavat kehittämistä
- Liikennejärjestelyt (erityisesti Kuopiontien risteys): 25 mainintaa
- Terveyspalvelut (neuvola, terveyskeskus): 20 mainintaa
- Lisää palveluita (kahvilat, ravintolat, koirapuistot): 15 mainintaa

Toivotut palvelut

- Terveydenhuollon palvelut: 30 mainintaa
- Lisää kauppoja ja kohtaamispaikkoja: 25 mainintaa
- Ulkoilumahdollisuuksien parantaminen (laavut, lenkkipolut): 20 mainintaa

2.1 KYSELYIDEN TULOKSET

HAVAINTOJA ELINKEINOTOIMIJALLE SUUNNATUN KYSELYN TULOKSISTA

Kysely yritystoimijoille tavoitti kohtuullisen hyvin kohderyhmänsä. Vastausten kokonaismäärä oli 21 kpl, joista Ylämyllyllä toimivien yritysten edustajia oli 13 kpl. Vastaajien joukossa oli 2 kpl yritystoimijoita, jotka voisivat harkita muuttoa Ylämyllylle.

Ylämyllyn kehittäminen kiinnostaa yrityksiä. Yhteensä 10 yritysten edustajaa jätti kyselyyn yhteystietonsa tulevista kehittämissuunnitelman työpajoista tiedottamista varten.

Yritykset ovat kiinnostuneita erilaisista toimitiloista ja tonteista:

- Useampi vastaaja oli kiinnostunut hallikiinteistöstä tai teollisuustontista. Pinta-alatarpeita mm. 250-300 m2 lämmin halli/varasto ja 500-1000 m2 teollisuushallitila
- Toisaalta oltiin kiinnostuneita myös vuokratoimistosta sekä pienikokoisesta liiketilasta/toimistosta 40-80 m2
- Saavutettavuus Kuopiontieltä tärkeää

Yritystoimijat antoivat mm. seuraavia ehdotuksia Ylämyllyn kehittämiseksi:

- Kulkuyhteydet; hyvät julkisen liikenteen yhteydet Joensuun keskustasta, lento- ja junayhteyksien kehittäminen, turvalliset kävelyn ja pyöräilyn yhteydet. Todettiin, että Kuopiontien liittymän kehittäminen tulee parantamaan Ylämyllyn tilannetta.
- Kuopiontien varren kehittäminen: yritystonttien lisääminen alueelle lisää alueen tunnettuutta ja vetovoimaa
- Yritysten näkyvyyden parantaminen yritysopasteiden ja -infotaulujen avulla Kuopiontien ja Liperintien risteyksessä sekä Välikankaan teollisuusalueella.
- Verkostoitumistapahtumia, joissa yritykset voivat kohdata ja jakaa ideoita.
- Erinomaisen toimitila- ja tonttitarjonnan lisäksi tarvitaan korkeatasoista asunto- ja tonttitarjontaa sijoittuvien yritysten johdolle ja henkilöstölle.

Pyhäselälle avautuva näkymä.

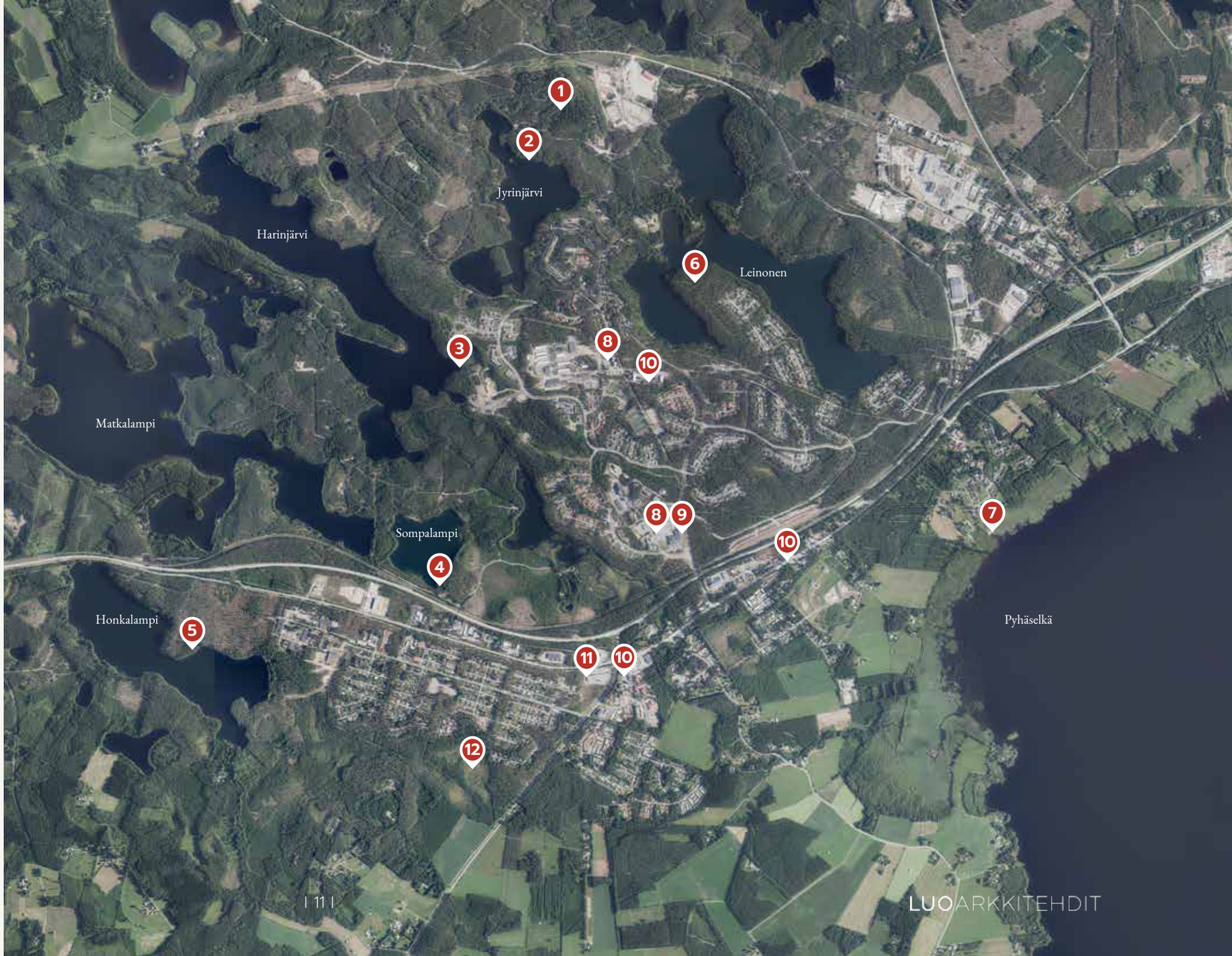
2.1 KYSELYIDEN TULOKSET

KYSELY LIPERIN YLÄMYLLYN ALUEEN KEHITTÄMISEKSI

Kuntalaiskyselyssä selvitettiin mielipaikkoja Ylämyllyllä, kodin ulkopuolella sekä eniten kehittämistä kaipaavia paikkoja. Luontokohteet korostuivat kyselyssä kuntalaisten mielipaikkoina.

MIELIPAIKAT

1. Pärnävaara
2. Jyrinkylän metsä- ja ranta-alueet
3. Harinjärvi
4. Sompalammen laavu
5. Honkalampi
6. Kirkkoniemi
7. Pyhäselän ranta, Lautasuo
8. Koulujen lähiliikuntapaikat
9. Kirjasto
10. Kuntosalit
11. Kauppakeskus Mylläri
12. Kiimasuo

2.1 KYSELYIDEN TULOKSET | KEHITTÄMISTÄ KAIPAAVAT KOHTEET

Koirapuisto ehdottomasti!
On typerää, että joutuu Joensuuhun asti lähtemään sen asian takia.

Se mikä täältä mun mielestä puuttuu on talviset huolletut polut. Jotain ihmisten tamppaamia polkuja on, mutta ne eivät linkity keskenään ja ei oikein saa tehtyä yhtenäistä lenkkiä mukavasti. Kiimasuolle ja Honkalammen alueelle sais varmasti mukavia talvipolkuja. Ei tartteis lähteä Pärnävaaralle talvipolulle autolla.

Liperintien risteykset ovat kamalia ja epäkäytännöllisiä, samoin Shellin risteys Kuopiontiellä.

Neuvolan ja hammaslääkärin ympäristö. Vanhat homerakennukset purkuun ja tilalle yhteisöä tukevia toimitiloja. Kuten neuvola ja muut terveydenhuollon yksiköt. Seurakuntatalon viereisen tien Itä-Saksasta muistuttavat barrikaadit pois.

Koulun/kirjaston piha: miksi lapsille on tehty kaamea, paahteinen, puuton, ja täysin päällystetty piha ilman mitään kaunista katsottavaa? Pyöräkatos on talvisin yksi jäälammikko, kun valtava asfalttikenttä viettää yhteen jäätyneeseen kaivoon. Ihme jos lapset eivät liiku kun pihalla ei ole mitään, mikä houkuttelisi sinne tai ilahduttaisi. Kamala käydä kirjastossa kun parkkipaikalta kävellessä on vain suorassa auringonpaahteessa asfalttikentällä. Ei maksaisi ihan valtavasti tehdä pihalle kaunista puutarhaa, jota koulu voisi hyödyntää opetuksessakin. Tutkitun tiedon mukaan **luonnon kanssa kosketuksissa olo myös parantaa immuniteettiä ja vähentää ahdistusta**.

Ylämyllyn ja Marjalan välinen alue. Miksi aluetta ei kaavoiteta Pyhäselän rantaan ulottuvalle, Marjalan tapaiselle asuinalueelle? Kehätie olisi kuitenkin vieressä nopeuttamaan pendelöintiä ja Pyhäselän maisemat toisivat varmasti uusia asukkaita Liperiin.

Tälle alueelle tarvitaan ehdottomasti avantosauna. Avantosaunan yhteydessä voisi olla myös ihmisten kohtaamispaikka. Nyt Ylämyllyllä ei oikein ole kumpaakaan.

Eräpolun , Patteristontien ja Nuotiopolun kulmaukseen sopisi mielestäni hyvin alppiruusupuisto. Maaperä olisi rhodo-kasveille sopiva ja puisto voisi olla nähtävyys johon tultaisiin kauempaakin.

Alppiruusupoiston eteläpuolelle, Nuottilammen rantaan päin saisi hyvät kuntoportaat, maaston muoto olisi varsin sopiva siihenkin.

Lautasuon alue, ulkoilu ja latuverkoston laajentaminen myös Kuopion tien toiselle puolelle.

2.1 KYSELYIDEN TULOKSET | KEHITTÄMISTÄ KAIPAAVAT KOHTEET

Liikennejärjestelyt Paloaukean päiväkodin, Jyrin ruokalan ja Paloaukean koulun alueella. Se on rallirata nuorison keskuudessa

Jyriin ulkokuntosali jalkapallo- ja pesäpallokenttien viereen. Sulan maan aikaan alueella on päivittäin kymmeniä vanhempia seuraamassa lasten harrastuksia, muttei itselle liikuntapaikkaa jota hyödyntää sillä aikaa (vain kävely). Ylämyllyltä puuttuu aikuisten lähiliikuntapaikka kokonaan.

Ylisukupolvisten yhteisten tilojen puute. Tila näyttämötaiteiden harrastamiseen. Kun muuaalla paikkoja suljetaan toivoisi Liperin olevan älykäs ja tarjoavan kuntalaisille yhteisen tilan jossa harrastaa ja kohdata.

Ylämyllyn keskustan alue on vanhanaikainen. Alue ei ole houkutteleva. Esimerkiksi Ramonan, Energyn ja kirpputorin rakennukset rumentavat katukuvassa.

Kannattaisi tehdä kaikki mahdollinen maantien melun taklaamiseksi, lisää metsää ja puita maantien ja asutuksen ja toimistilojen väliin.

Kiskobussiasema Ylämyllylle ja myös Käsämän kohdille vähentäisi bussi/taksi kuljetuksia yläkoululle. Koulua ajatellen Viinijärveltä ja Käsämästä pääsisi sitten aika näppärästi kulkemaan, samoin parantaisi kulkua Joensuuhun töitten /koulujen osalta.

Pärnävaara ja sinne pyörätie myös Välikankaan kautta. Olisipa mukava ajaa työmatkat polkupyörällä Pärnän kautta ja käydä päiväkahvilla siellä kahviossa polkupyörällä Pärnävaarantietä pitkin.

Honkalammen uimaranta on ihmeellinen "hoitamaton mysteeripaikka" sen soisi tulevan paremmin saavutettavaksi ja helpommin löydettäväksi jatkossa

Päiväkodit ja koulut. Tärkein syy, jonka vuoksi Ylämyllyltä pois muutimme, oli päiväkotien huono kunto ja sisäilmaongelmat kouluilla. On käsittämätöntä, että päiväkotitiloiksi on valittu käytöstä pois otettuja koulutiloja.

Patteristontien yläkoulun kohdan tieliikenneturvallisuus; harkittavaksi sellainen ratkaisu, voisiko kevyenliikenteen tienylityksen katkaista Patteristontien ja Eräpolun risteyksestä ja muokata kevyenliikenteenväylää siten, että Patteristontien ylitys olisi vasta siinä yläkoulun kohdalla. Toki se Kuopiontien risteys, kertakaikkinen murheenkryyni, mutta se hanke toivottavasti etenee valtion tasolla.

2.1 KYSELYIDEN TULOKSET | KEHITTÄMISTÄ KAIPAAVAT KOHTEET

Ylämyllylle voisi kehittää venevalkamaa/satamaa. Olisi varmasti huippumahdollisuus myös tehdä ns. "Ylämyllyn rantamakasiini", jossa varmasti kävijöitä riittäisi iltaisin ja viikonloppuisin.

Kunnollinen uimapaikka Leinosella olisi hyvä ja uimapaikan lähellä voisi hyvinkin kelvata pelata vaikka beachvolleytä jos olisi kenttä. Samalla beachvolleykentän viereen voisi olla paikkoja missä loikoilla, sillä nykyisellä uimapaikalla se ei onnistu.

Liittymä Kuopiontieltä Jyrinkylään. Nykyiset suunnitelmat ratkaisusta aivan kelvottomat, ellei Jyriin tule suoraa autotieyhteyttä.

Pyhäselän rantaan olisi hyvä saada venepaikkoja, uimarantaa ja virkistysaluetta, ja rannan läheisyys voisi toimia ympäristönä kahvila- ja ravintolatoimin-

Nuorten paikat. Leikkipuistot ja perheiden ulkoilu-liikuntapaikat.

Alueellisella ja valtiollisella tasolla tulisi olla aktiivinen siihen suuntaan, että Kuopion ja Joensuun välille saataisiin lähijunaliikenne, ja Ylämyllylle seisake. Tämä mahdollistaisi sekä työ- ja asiointiiliikenteen Savo-Karjalan kahden ison kaupungin välillä että tilaisuuden asemanseudun kehittämiseen.

Rautatien läheisyys tarjoaa mahdollisuuksia kehittää Välikankaan teollisuusaluetta, jossa on hyvin tilaa luoda uusia työpaikkoja, joita Ylämyllyllä tuntuu tällä hetkellä olevan melko maltillisesti. Käynnissä oleva kestävyyskriisi ja vihreä siirtymä luo kysyntää uudelle teollisuudelle, ja siihen tulee päästä mukaan ja koittaa saada alueelle etenkin kestävään maa- ja metsätalouteen liittyvää suunnittelua, kehitystyötä ja tuotantoa.

Liikenneympyrää tai jotain muutosta Myllärin risteykseen ehkä toinen poistumistie.

Isossa kuvassa Ylämyllyä tulisi kehittää tulevaisuuden pikkukaupunkina, joka toteuttaa kaupunkisuunnittelun viidentoista minuutin periaatetta, jossa arjen toiminnot - asuminen, työ, palvelut ja virkistys - ovat vartin kävely- tai pyörämatkan sisällä, ja josta pääsee tarvittaessa keskustaan esteettömästi, edullisesti ja kestävästi.

Ylämyllyn rakenne noudattaa tyypillistä asuntokaavaa. Ytimessä palveluiden ympärillä pienkerrostaloja, josta asteittain lisääntyy rivitaloasutus, joka sekoittuu ja muuttuu omakotialueisiin mitä kauemmas keskustasta mennään.

2.1 KYSELYIDEN TULOKSET | KEHITTÄMISTÄ KAIPAAVAT KOHTEET

KEHITTÄMISTÄ KAIPAAVAT KOHTEET

Kuntalaiskyselyn tulokset:

1. Kuopiontien risteysalue, Shell
2. Pärnävaaran alue
3. Pyhäselän ranta-alue, Hirsiniemi ja Lautasuo
4. Eritasoliittymä, yhteys Jyrinkylään
5. Leinosen uimaranta
6. Honkalammen alue
7. Koulujen ympäristöt, kouluteiden turvallisuus
8. Hammashoitolan alue
9. Aseman ympäristö

Yritystoimijoiden kyselyn tulokset:

10. Kuopiontie, näkyvyys ja vetovoima
11. Välikankaan teollisuusalue

LUOARKKITEHDIT

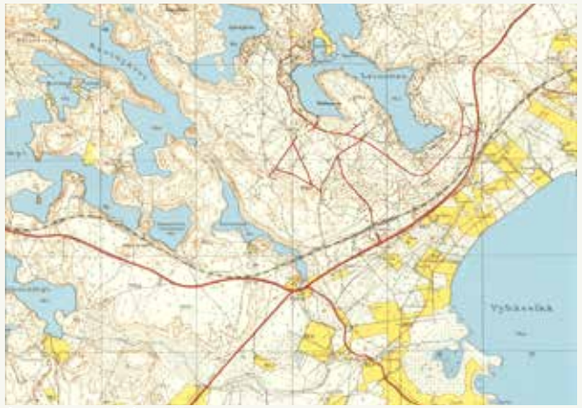
2.2 MAISEMASELVITYS

2.2 MAISEMASELVITYS

MAISEMAN KEHITYS

Alueen asutukseen ja kehitykseen ovat vaikuttaneet alueen maaperä ja siitä kumpuava maisemarakenne. Peltoviljely on sijoittunut suotuisalle maaperälle järven rantaan ja tiestö on suurelta osin kantavalla selännealueella.

Vanhojen karttojen tarkastelulla huomataan kuinka Pyhäselän rantavyöhykkeelle ja alueen eteläosiin painottuneen asutuksen painopiste siirtyy ensin Ylämyllyntien varteen ja leviää myöhemmässä vaiheessa myös pohjoisosan selännealueelle. Laaksoalueella sijaitsevat pellot ovat monin paikoin säilyneet edelleen viljelyksessä. Vt9 rakentuminen on luonut alueelle itä-länsisuuntaisesti kulkevan liikennöintivyöhykkeen, jossa Vt9, Ylämyllyntie ja rautatie muodostavat merkittävän liikenteen valtasuonen alueen poikki.

kartta vuodelta 1951

kartta vuodelta 1974

kartta vuosilta 1995/1996

Nykytilanteen peruskarttarasteri

2.2 MAISEMASELVITYS

MAISEMARAKENNE

Kohde kuuluu maisemaakuntajaon mukaan itäiseen Järvi-Suomeen, ja sen Pohjois-Karjalan järviseutuun (Maisemanhoito : maisema-aluetyöryhmän mietintö I, 1992).

Pohjois-Karjalan järviseudun maisema on vaihtelevaa, karut ja viljavat maa vuorottelevat. Maasto on suhteellisen tasaista, loivasti kumpuilevaa. Laajoja vähäsaarisia vesiä muodostavat Orivesi, Pyhäselkä ja Höytiäinen. Näitä selkävesiä reunustavat Salpausselkien (II) reunamuodostelmaan liittyvät harjumuodostelmat kuten selänteet, harjujaksot, deltat sekä niihin liittyvät rantakerrostumat.

Ylämyllyn alue sijoittuu juuri tällaisen harjumuodostelman (Jaamankangas) alueelle. Suunnittelualueen halki kulkee itä-länsisuuntaisesti jäätikköjokimuodostuma (harju/delta), joka on hiekkavaltainen. Korkotaso on n. +100-115 mmpy (N2000). Alueella on useita pienempiä jyrkkäreunaisia lampia ja suppakuoppia. Alueen puusto on mäntyvaltaista.

Harjualueen eteläosaan, Pyhäselän rantaan sijoittuu rantakerrostuma-alue joka on karkeaa hietaa. Ranta-alue on selännealuetta matalampi (n. +80-90 mmpy N2000) ja loivapiirteisempi. Sille sijoittuu pääosin yksittäin rajautuvia peltolohkoja. Pyhäselän matala ranta on osin soistunut ja ruovikoitunut.

Maiseman solmukohtia muodostuu selänteen ja laakson lähentymiskohtaan sekä kapealle korkealle kannakselle järvien väliin.

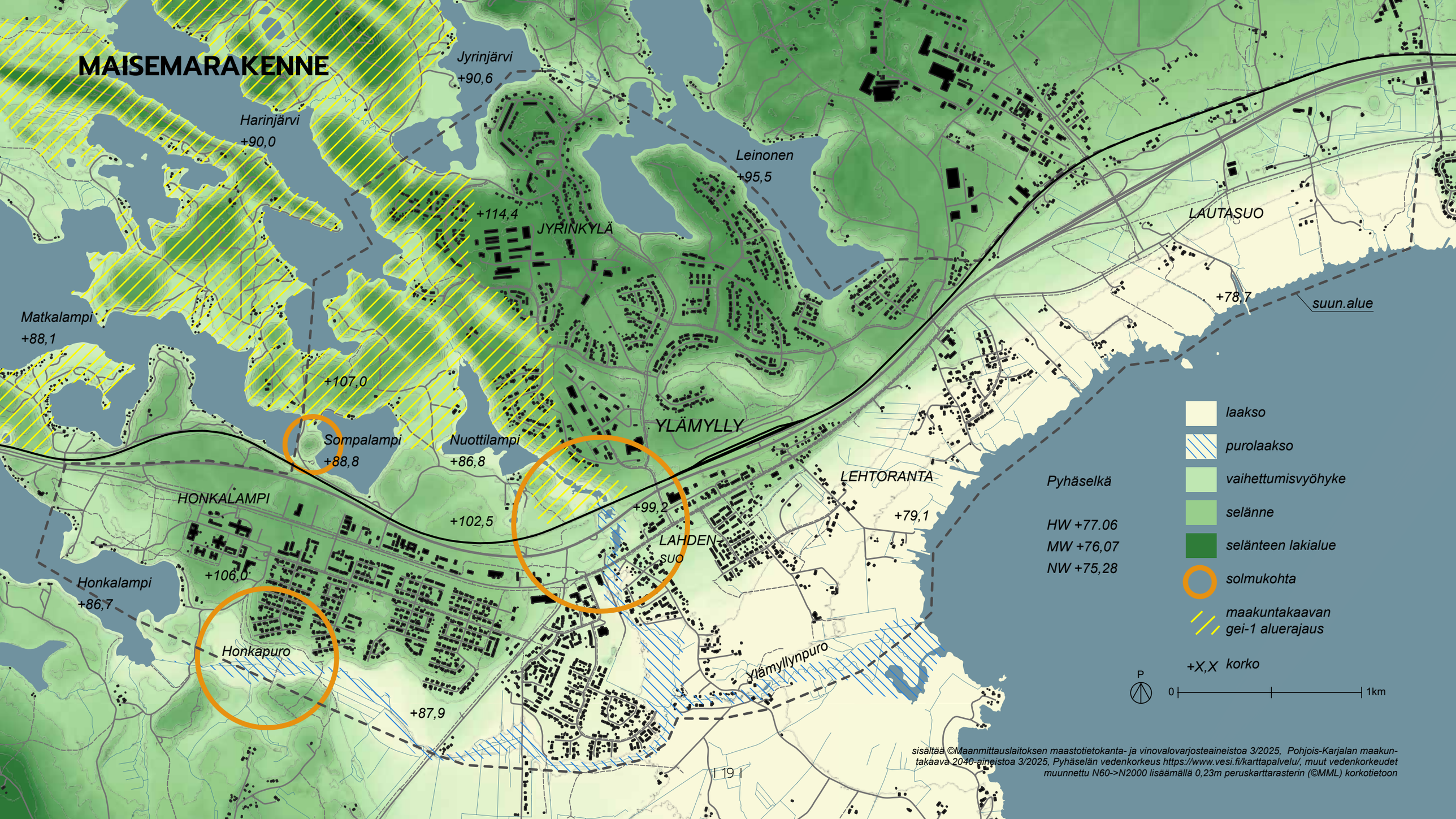
Suunnittelualueelle ei sijoitu valtakunnallisesti eikä maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Alue kuitenkin sijoittuu pohjoisosaltaan maakuntakaavassa arvokkaalle harju- ja moreenialueelle (ge-1). Alueella on kaavamääräyksen mukaan otettava huomioon geologiset ominaispiirteet sekä biologiset ja maisemalliset arvot. Pohjoisosan järvet kuuluvat maakuntakaavassa arvokkaisiin luontoalueisiin (alu-1), joiden suunnittelussa on huomioitava luonnonarvot sekä maiseman ominaispiirteet (Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040).

Jäätikköjokimuodostelma (suuntaus ruskean nuolen mukaisesti) kulkee alueen poikki, vaikuttaen voimakkaasti alueen maisemaan, pohjalla maaperäkartta ja vinovalovarjoste

Ote maakuntakaavasta (Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040)

sisältää ©Maanmittauslaitoksen maastotietokanta- ja vinovalovarjosteaineistoa 3/2025, Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040-aineistoa 3/2025, Pyhäselän vedenkorkeus https://www.vesi.fi/karttapalvelu/, muut vedenkorkeudet muunnettu N60->N2000 lisäämällä 0,23m peruskarttarasterin (©MML) korkotietoon

2.2 MAISEMASELVITYS

MAISEMAKUVA

Ylämyllyn alue on suureksi osaksi sulkeutunutta maisematilaa. Aluetta hallitsee eri-ikäisten, lähinnä mäntymetsien muodostamat laajat metsiköt sekä myös pienemmät puuryhmät rakennusalueiden lomassa. Osa metsiköistä on viime aikoina avohakattu ja ovat toistaiseksi avointa maisematilaa. Lampien rannoilla, erityisesti jyrkemmissä kohdissa ja toisaalta Pyhäselän suurmaisemassa näkyvä rantametsä on maisemallisesti arvokasta reunametsää. Vt9 ja siihen läheisesti kytkeytyvän taajama-alueen välissä kasvava metsä muodostaa merkittävän vehreän rajauksen asutuksen ja liikenneympäristön väliin.

Rakennetut alueet ovat pääosin puoliavointa tilaa ja runsaan puuston määrä erit. vanhemmalla taajama-alueella tekee tunnelmasta puustoisen. Tienvierustustojen metsiköt ja puut tuo mäntymetsän tunnelmaa myös Ylämyllyn keskustan alueelle. Uudemmat alueet ovat paljaampia ja istutettu kasvillisuus vielä pientä.

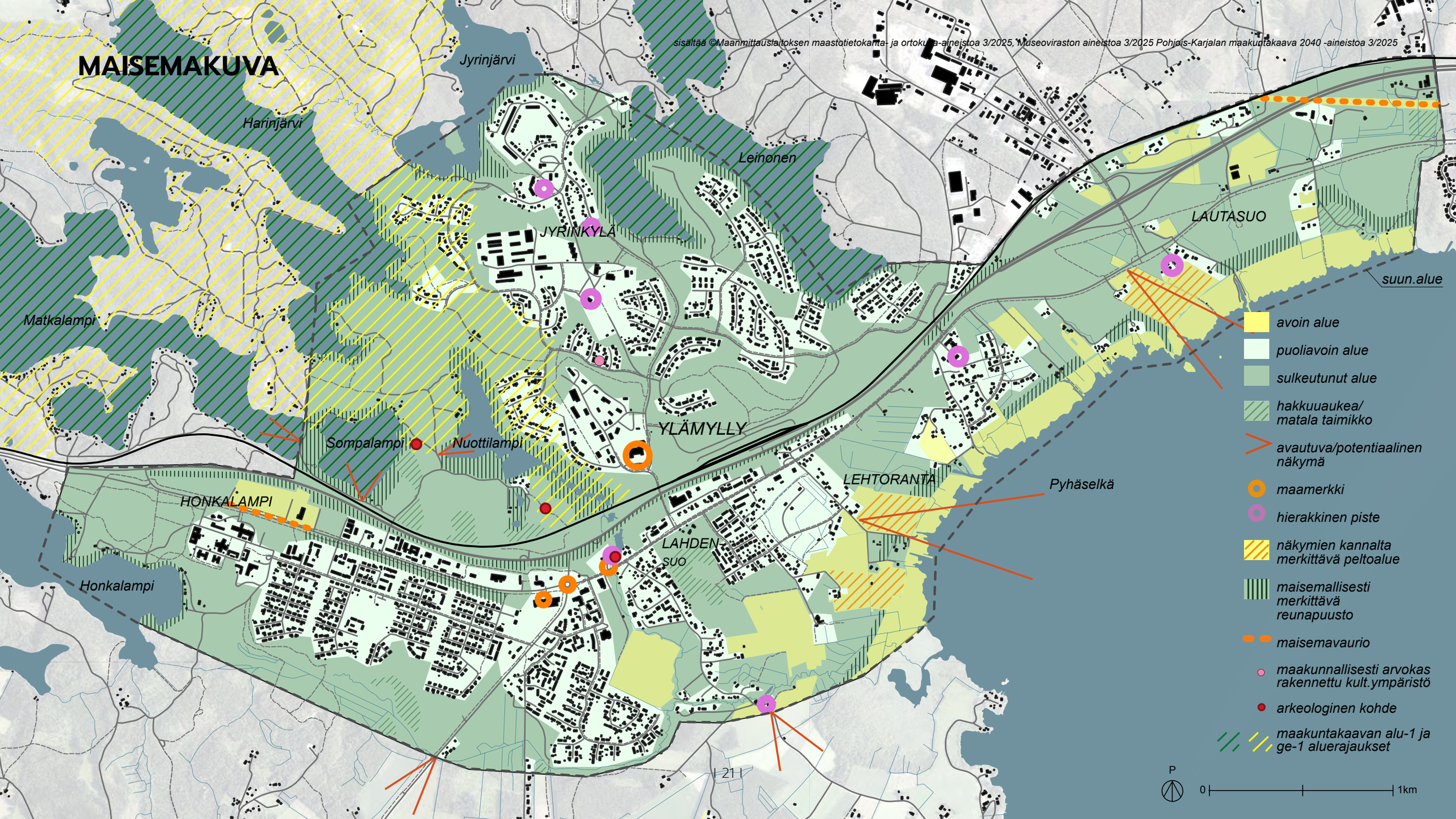
Avoimia alueita ovat hajallaan sijaitsevat pienehköt peltoaukeat sekä useat vesistöt joita pitkin avautuu näkymiä. Lisäksi teollisuustoiminnassa olevan kiinteistön piha on merkittävän laaja ja avoin alue.

Maamerkkeinä alueella toimii liikenneympyrässä oleva taideteos sekä Ylämyllyntien varrella oleva kookkaista ja osin erikoisen muotoisista männyistä koostuva ryhmä vanhojen rakennusten kera. Tunnistettavia kookkaita, maisemassa hyvin erottuvia rakennuksia ovat Ylämyllyn koulun Patteriston yksikkö sekä alueella liikekeskustassa toimiva kauppakeskus, joskin näiden ympäristöt ovat vielä osin kehittymättä. Alueella on joitakin historiallisia pihapiirejä ja rakennuksia (Ylämyllyn osayleiskaavan luontoselostus), jotka toimivat hierarkkisina pisteinä ja on lisätty maisemakuva-karttaan.

Maisemahäiriönä alueella on iso teollisuustontti, jonka rajautuminen Ylämyllyntielle on viimeistelemätön. Lisäksi suuri sähkölinja leikkaa metsämaisemaa ja muodostaa lievän maisemahäiriön.

Pitkiä näkymälinjoja alueella muodostuu harvakseltaan. Pyhäselän suuntaan avautuu muutamia julkisemmilta teiltä avautuvia näkymiä peltojen yli. Rannassa näkymät mahdollistavat pellot, joilla on myös pitkä viljelyhistoria takanaan, muodostavat maisemaan arvokasta vaihtelua. Muuten avoimet pellot ovat verraten pieniä eivätkä muodosta merkittäviä näkymälinjoja, paitsi aivan alueen eteläpuolella olevat peltoaukeat. Selännealueella lampien rantaan vievät yhteydet mahdollistavat vesimaiseman ihailun puuston lomitse. Lisäksi näkymiä avautuu myös pitkiä suoria tielinjoja pitkin.

Ylämyllyn varuskunta-alue on maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Maisemallisesti arvokkaita ovat myös selännealueen järvet ja itse selännemuodostuman arvokkaimat alueet, jotka on merkitty maakuntakaavassa merkinnöillä alu-1 ja ge-1 (Pohjois-Karjala maakuntakaava 2040).

MAISEMAKUVA
sisältää ©Maanmittauslaitoksen maastotietokanta- ja ortokuva-aineistoa 3/2025, Museoviraston aineistoa 3/2025 Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040 -aineistoa 3/2025
Jyrinjärvi
Harinjärvi
Leinonen
JYRINKYLÄ
LAUTASUO
suun.alue
Matkalampi
Sompalampi
Nuottilampi
YLÄMYLLY
LEHTORANTA
Pyhäselkä
HONKALAMPI
LAHDEN-
SUO
Honkalampi
21
avoin alue
puoliavoin alue
sulkeutunut alue
hakkuuaukea/
matala taimikko
avautuva/potentiaalinen
näkymä
maamerkki
hierakkinen piste
näkymien kannalta
merkittävä peltoalue
maisemallisesti
merkittävä
reunapuusto
maisemavaurio
maakunnallisesti arvokas
rakennettu kult.ympäristö
arkeologinen kohde
maakuntakaavan alu-1 ja
ge-1 alueerajaukset
P
0
1km

2.2 MAISEMASELVITYS

SINI- JA VIHERVERKOSTO

Ylämyllyn alue on suhteellisen rakentamatonta, jolloin viheryhteyksiä muodostuu metsäisille vyöhykkeille runsaasti, mutta paikoitellen osa yhteyksistä on verraten kapeita. Toisaalta myös rakennetut alueet toimivat osana viheryhteyttä mikäli rakennuskanta on pientä ja väljästi sijoiteltua, kasvillisuus on runsasta ja varttunutta puustoa sijaitsee tonteilla. Pohjois-eteläsuuntaisia viheryhteyksiä heikentää rautatien ja valtatien sekä rakennetun alueen aiheuttama yhteisvaikutus. Myös itä-länsisuuntaisissa viheryhteyksissä on kaventumia liikenneväylien, rakentamisen sekä vesistöjen johdosta. Viher- ja siniverkostokarttaan on merkitty ohjeellisia pääviheryhteyksiä, jotka tulisi säilyttää, sijaintia voi tarkentaa. Viheryhteyksien epäjatkuvuuskohdissa viheryhteyksien säilyttämiseen tai jopa kehittämiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

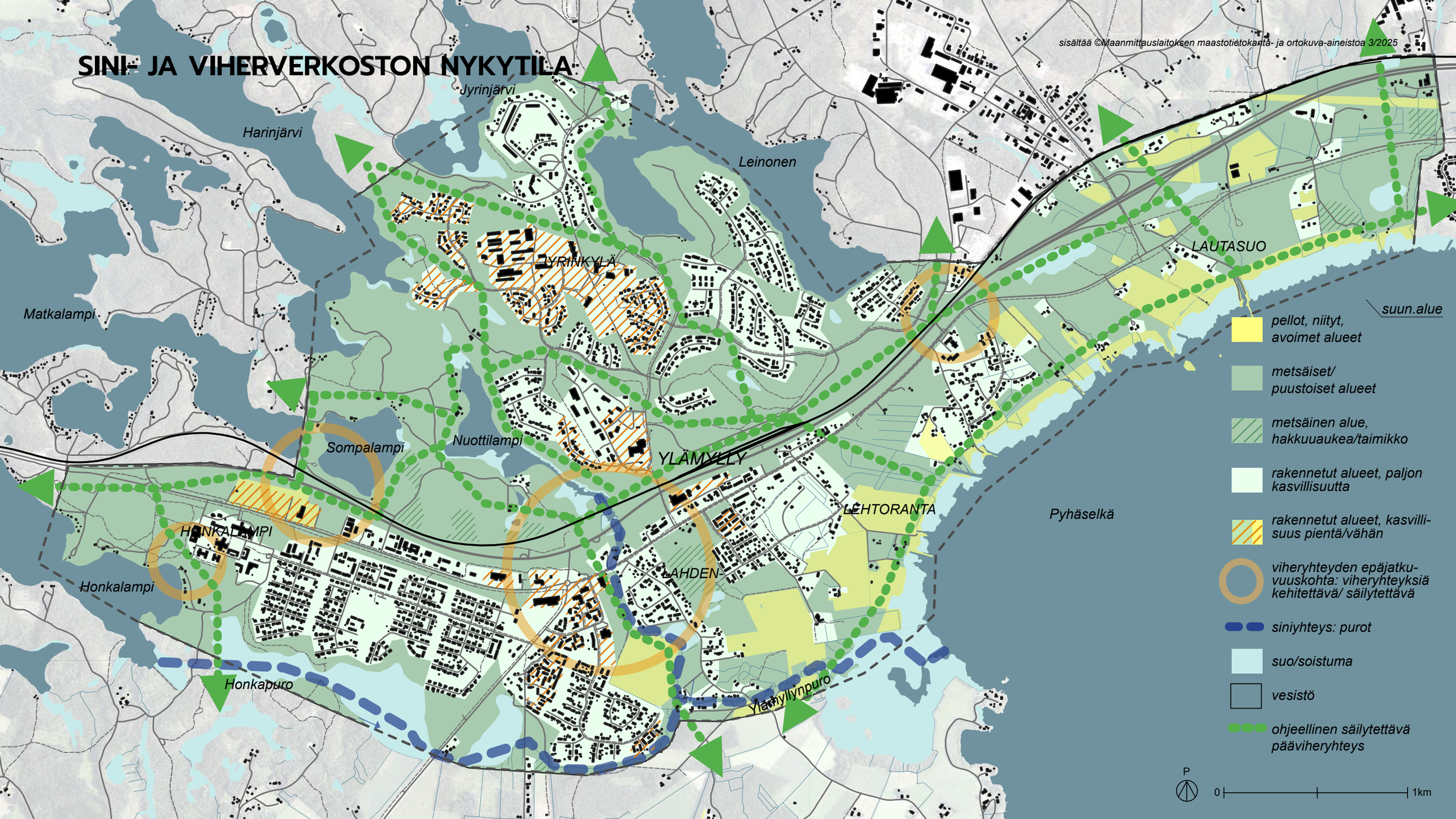
Viheryhteydet toimivat niin ekologisina yhteyksinä kuin myös virkistyskäytössä. Ekologisissa yhteyksissä monikerroksinen kasvillisuus mahdollistaa eliöstön sujuvan siirtymisen alueen poikki ja toisaalta myös tarjoaa elinpaikkoja aluerajauksen sisäpuolella.

Siniverkostoa alueella ovat Pyhäselkä, monet lammet, Nuottilammesta laskeva Ylämyllynpuro ja Honkalammesta laskeva Honkapuro sekä alueella painanteissa olevat suot ja soistumat. Alueella on myös lähteitä sekä verraten korkealla oleva pohjavedentaso. Kohteessa on myös joitakin ojia, erityisesti alueen eteläosassa. Siniverkostoon liittyy luontoarvoja kuten esimerkiksi Pyhäselän rannassa sijaitseva Mattisenlahti, joka on lintuvesiensuojelualue.

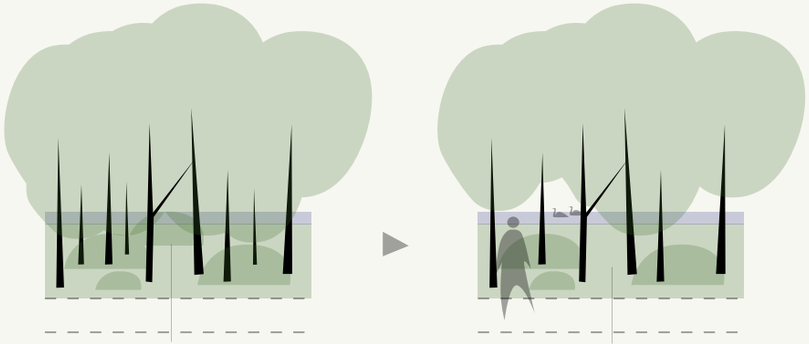

SINI- JA VIHERVERKOSTON NYKYTILA

sisältää ©Maanmittauslaitoksen maastotietokanta- ja ortokuva-aineistoa 3/2025

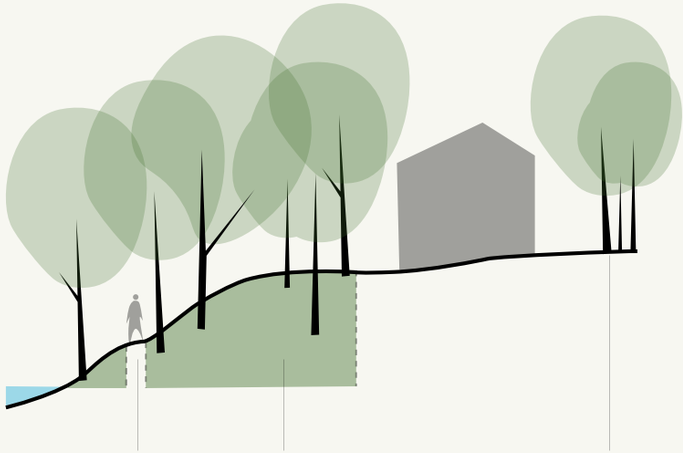
2.2 MAISEMASELVITYS

Näkymien avaaminen

puustoa, vesaikkoa ja puiden alaoksia poistetaan paikoitellen luontoarvot huomioiden

siivilöityvä näkymä vesistöön myös kesäaikaan

Rakentamisen sijoitus

rannan äärelle polkuja sopiviin kohtiin

vesistön ja uudisrakentamisen väliin suositeltavaa jättää vihervyöhyke erit. rinnekohtiin ja ge-1 ja alu-1 -alueilla

olevaa puustoa pyritään säilyttämään myös uudisrakentamisen alueella

MAISEMALLISET JA VIHER-/ SINIVERKOSTOSUOSITUKSET

- Olevaa iäkästä mäntypuustoa pyritään säilyttämään uudisrakentamisen alueilla riittävän leveinä vyöhykkeinä (väh. 30-50m) tai ryhminä. Harvennushakkuilla valmennetaan puustoa ennen lopullisia hakkuita muuttuvia tuuli- ja valaistusolosuhteita kohtaan. Myös täydennysrakentamisen alueilla pyritään säästämään kookkaita mäntyjä ryhmissä/metsiköissä. Metsikkökaistaleet mahdollistavat alueen säilymisen puustoisena Ylämyllyn henkeen sopien, luovat suotuisaa pienilmastoa ja mittakaavaa ja toimivat samalla ekologisina yhteyksinä.
- Vt9 varressa olevaa puustoa säilytetään suojavihervyöhykkeenä sekä itä-länsisuuntaisena viheryhteytenä, näkymien avaus liikerakennusten kohdalla mahdollista.
- Rannoille jätetään pääosin rakentamattomat vyöhykkeet, joissa puusto toimii maisemallisesti hallitsevana elementtinä. Rakentamattoman vyöhykkeen leveys voi vaihdella, mutta tavoitteena rakennusmassan ja veden väliin selkeä vihervyöhyke, jolloin maisema säilyy puustoisena vesistöön päin. Muutamia pienikoisia rakennuksia voidaan tarvittaessa harkitusti sijoittaa vyöhykkeelle. Rakentamaton vyöhyke voi sijaita myös yksityisellä tontilla. Samalla puustovyöhyke toimii viher/ekologisena yhteytenä. Näkymien avaus esim. paikoitellen pienpuustoa tai vesaikkoa poistamalla mahdollista luontoarvot huomioiden. Ylämyllyntieltä Pyhäselän rantaan avautuvilta teiltä suositellaan avattavan harkitusti näkymiä vesistöön. Rannoilla ulkoilureitit/paikat suotavia veden äärelle pääsyn mahdollistamiseksi.
- Muutamat näkymät mahdollistavat peltoalueet jätetään ainakin pääosin avoimeksi tilaksi, mahdollistaen näkymiä Pyhäselän suuntaan.
- Ylämyllyn keskustan kehittämisessä huomioidaan erityisesti pohjois-eteläsuuntaisen viheryhteyden tarve, pyritään saamaan aluelle melko yhtenäinen puusto/metsikkökaistale, joka voi tukeutua osin asuinalueiden vehreyteen tai pysäköintialueille istutettaviin puihin. Tavoitteellinen leveys väh. 50m.
- Siniverkoston äärelle pääsyä lisätään ulkoilureittien ja -paikkojen osalta erityisesti Vt9 eteläpuolella, luontoarvot huomioiden.
- Siniverkostoa täydennetään tarpeen vaatiessa luonnonmukaisilla hulevesiratkaisuilla.
- Suunnittelussa huomioidaan maakuntakaavan ge-1 ja alu-1 merkinnät

2.3 TOIMINNALLINEN ANALYYSI

2.3 TOIMINNALLINEN ANALYYSI

Ylämylly, Liperin suurin taajama, on osa Joensuun läntistä kasvukäytävää ja kehittyvä arjen palveluiden keskus. Alueen väestö on kasvanut merkittävästi viime vuosikymmeninä, erityisesti Jyrinkylän ja Lautasuon alueilla. Joensuun läheisyys tarjoaa asukkaille helpon pääsyn kaupungin palveluihin, mutta samalla korostuu tarve kehittää paikallisia lähipalveluita. Ylämyllyn vahvuuksiin kuuluvat ympäröivät metsät, lammet ja järvet, jotka tarjoavat erinomaiset puitteet ulkoiluun ja liikuntaan. Alueella on myös monipuoliset kaupalliset ja julkiset palvelut, jotka tukevat asukkaiden arkea ja hyvinvointia.

VÄESTÖ- JA ELINKEINORAKENNE

Liperin ydinalueella asuu n. 5000 asukasta, ja vaikutusalueella n. 7000 asukasta. Ylämylly määrittyy kaupungin kehysalueeksi (SYKE). Ja on sijaintinsa puolesta houkutellut työikäisiä ja lapsiperheitä. Vuosina 2000-2021 Ylämyllyn väestö kasvoi 1 500 henkilöllä (+45 %). Kasvu keskittyi Jyrinkylän ja Lautasuon alueille, joiden väestömäärä lähes nelinkertaistui. Ylämyllyn keskuksen ja Honkalammen väestö puolestaan vähentyi. Liperiläisistä 99 prosenttia asui vuonna 2021 enintään 15 minuutin etäisyydellä lähimmästä keskuksesta, ja hieman yli puolelle liperiläisistä Ylämylly on lähin palvelukeskus. (UEF 2023).

Joensuun läheisyys tarjoaa Ylämyllyn asukkaille helpon pääsyn kaupungin palveluihin, mutta asian kääntöpuolena on saada lähipalvelut pysymään paikallisina.

2.3 TOIMINNALLINEN ANALYYSI

LIIKENNEYHTEYDET

Jalankulun ja pyöräilyn väylästö on hyvällä tasolla, ja sen kehittämiseen on panostettu kunnassa: Liperi valittiin vuoden pyöräilykunnaksi vuonna 2024. Asukaskyselyssä on toivottu parempia bussiyhteyksiä ja julkisen liikenteen palveluita erityisesti iltaisin ja viikonloppuisin. Kehittämistoiveita on esitetty myöskin lähijunaliikenteen kehittämisen osalta, joka mahdollistaisi Ylämyllyn asemanseudun kehittämisen. Myös Kuopion ja Joensuun välisen henkilöjunaliikenteen mahdollistuminen tukisi ekologisesti kestävää työmatka- ja asiointiliikenteen kehitystä tilanteessa, jossa monipaikkainen työ vakiinnuttaa asemaansa.

YRITYKSET JA TYÖPAIKAT

Ylämyllyn postinumeroalueella on hieman yli 1700 työpaikkaa ja 296 toimipaikkaa. Näistä valtaosa, 249 kpl, on 0-4 henkeä työllistäviä yrityksiä. Merkittävä osa Ylämyllyn työpaikoista on palvelualoilla. Keskeinen teollisuuden työpaikka-alue on Välikankaan teollisuusalue Ylämyllyn ja Polvijärventien välissä, jossa toimii tunnettuja logistiikka- ja konealan yrityksiä (Mantsinen Group Oy). Alueelta on hyvät yhteydet Joensuuhun ja lentokentälle, joskin suorin tieyhteys on suljettu yksityistieksi.

Joensuun ja Liperin välillä pendelöidään vilkkaasti. Vuonna 2023 Joensuusta Liperiin pendelöi 1020 henkilöä ja Liperistä Joensuuhun 2275 henkilöä. Liperin pendelöijistä merkittävä osa asuu Ylämyllyllä, joka sijaitsee lähellä Joensuuta.

TAULUKKO Ylämyllyn alueen ulkoisten alueiden liikenteelliset saavutettavuudet eri kulkumuodoilla nopeinta reittiä.

ULKOINEN ALUE / KULKUMUOTO	Liperin keskusta	Viinijärvi	Lentokenttä	Joensuun keskusta (Kävelyalueen pohjoisreuna)	Matkakeskus (Ra-/La-asema)	Keskussairaala	Seudun merkittävin työpaikka ja palvelualue (Raatekangas-Käpykangas, Salpakangas, Siihtala)
PYÖRÄILY	**Etäisyys**: n. 12,7 km **Matka-aika**: n. 37 min. **Yhteyden laatu:** Erillinen jalankulun ja pyöräliikenteen väylä, jonka valaistus hoidettu päätien valaisulla. Risteämiset ajoneuvoliikenteen kanssa tasossa. Talvihoitoluokka K1.	**Etäisyys**: n. 17.1 km **Matka-aika**: n. 52 min. **Yhteyden laatu:** Erillinen jalankulun ja pyöräliikenteen väylän lisäksi osalla matkaa on pyöräliikenteelle soveltuva muu väylä ja osalla matkaa valtatien 9 rinnakkaistieyhteys. Yhteys valaistu päätien valaisulla erillisen väyläosuuden osalta. Risteämiset päätien ajoneuvoliikenteen kanssa eritasossa. Talvihoitoluokka K2.	**Etäisyys**: n. 7.4 km **Matka-aika**: n. 24 min. **Yhteyden laatu:** Ylämyllyntien ja Polvijärventien jaksoilla erillinen jalankulun ja pyöräliikenteen väylä, jossa osalta matkaa kävelyn ja pyöräilyn erottelu. Valaistus päätien valaisulla. Risteäminen vt 9 kanssa eritasossa. Polvijärventien ja lentokentän välinen yhteys katu- ja maantie jaksoja pitkin. Osalta matkaa katuja ei kestopäällystystä. Talvihoitoluokka K1 Ylämyllyntien osalta ja K2 Polvijärventien osalta.	**Etäisyys**: n. 13.6 km **Matka-aika**: n. 44 min. **Yhteyden laatu**: Yhteys Ylämyllyn kohdalla vt 9 rinnakkaistien varrella. Ylämyllyn keskeisten alueiden kohdalla korotettu väylä, jossa osan matkaa kävelyn ja pyöräilyn erottelu. Pärnävaarantiestä eteenpäin Joensuun suuntaan erillinen jalankulun ja pyöräliikenteen väylä. Yhteys valaistu päätien vieressä kulkevien osuuksien osalta päätien valaistuksella ja erillisillä jaksoilla omalla valaistuksella. Vilkkaiden väylien kanssa väylä eritasossa. Osalta matkaa väylä erittäin kapea (leveys alle 3.0 m) Talvihoitoluokka K1.	**Etäisyys**: n. 14.7 km **Matka-aika**: n. 49 min. **Yhteyden laatu**: Yhteys Ylämyllyn kohdalla vt 9 rinnakkaistien varrella. Ylämyllyn keskeisten alueiden kohdalla korotettu väylä, jossa osan matkaa kävelyn ja pyöräilyn erottelu. Pärnävaarantiestä eteenpäin Joensuun suuntaan erillinen jalankulun ja pyöräliikenteen väylä. Siltakadun osalta korotettu väylä. Yhteys valaistu päätien vieressä kulkevien osuuksien osalta päätien valaistuksella ja erillisillä jaksoilla omalla valaistuksella. Vilkkaiden väylien kanssa väylä eritasossa. Osalta matkaa väylä erittäin kapea (leveys alle 3.0 m) Talvihoitoluokka K1.	**Etäisyys**: n. 15.2 km **Matka-aika**: n. 50 min. **Yhteyden laatu**: Yhteys Ylämyllyn kohdalla vt 9 rinnakkaistien varrella .Ylämyllyn keskeisten alueiden kohdalla korotettu väylä, jossa osan matkaa kävelyn ja pyöräilyn erottelu. Pärnävaarantiestä eteenpäin Joensuun suuntaan erillinen jalankulun ja pyöräliikenteen väylä. Suvantokadun/-sillan osalta korotettu väylä. Yhteys valaistu päätien vieressä kulkevien osuuksien osalta päätien valaistuksella ja erillisillä jaksoilla omalla valaistuksella. Vilkkaiden väylien kanssa väylä eritasossa. Osalta matkaa väylä erittäin kapea (leveys alle 3.0 m) Talvihoitoluokka K1.	**Etäisyys**: n. 13.4 km **Matka-aika**: n. 44 min. **Yhteyden laatu**: Yhteys Ylämyllyn kohdalla vt 9 rinnakkaistien varrella .Ylämyllyn keskeisten alueiden kohdalla korotettu väylä, jossa osan matkaa kävelyn ja pyöräilyn erottelu. Pärnävaarantiestä eteenpäin Joensuun suuntaan erillinen jalankulun ja pyöräliikenteen väylä. Yhteys valaistu päätien vieressä kulkevien osuuksien osalta päätien valaistuksella ja erillisillä jaksoilla omalla valaistuksella. Vilkkaiden väylien kanssa väylä eritasossa. Osalta matkaa väylä erittäin kapea (leveys alle 3.0 m). Talvihoitoluokka K1.
JOUKKOLIIKENNE **Palvelutaso yleisesti:** Joensuu-Liperi-välin palvelutasoluokka VII. JOJO-liikenteen palvelutasoluokka "keskitaso" (vastaa pitkälti ELY-luokituksessa käytettyä palvelutasoluokkaa V).	**Matka-aika**: n.20 min. **Vuoroväli**: 60 min. **Yhteyden laatu:** Linjat käyttävät Liperintietä. Pysäkkejä hyvin maankäytön tarpeiden mukaisesti.	**Matka-aika**: n.21 min. **Vuoroväli**: 60 min. **Yhteyden laatu:** Linjat käyttävät osittain valtatietä 9 ja valtatien 9 rinnakkaistietä siten, että reitin maankäytölle linjojen saavutettavuus on hyvä.	**Matka-aika**: n.60 min. **Vuoroväli**: 60 min. **Yhteyden laatu:** Ei suoria yhteyksiä. Matka-aika arvioitu Joensuun kautta, jossa vaihto.	**Matka-aika**: n.24 min. **Vuoroväli**: 60 min. **Yhteyden laatu:** Linjat käyttävät osittain valtatien 9 rinnakkaistietä, valtatietä 9 sekä katuverkkoa siten, että reitin maankäytölle linjojen saavutettavuus on hyvä.	**Matka-aika**: n.23 min. **Vuoroväli**: 60 min. **Yhteyden laatu:** Linjat käyttävät osittain valtatien 9 rinnakkaistietä, valtatietä 9 sekä katuverkkoa siten, että reitin maankäytölle linjojen saavutettavuus on hyvä.	**Matka-aika**: n.30 min. **Vuoroväli**: 60 min. **Yhteyden laatu:** Linjat käyttävät osittain valtatien 9 rinnakkaistietä, valtatietä 9 sekä katuverkkoa siten, että reitin maankäytölle linjojen saavutettavuus on hyvä.	**Matka-aika**: n.40 min. **Vuoroväli**: 60 min. **Yhteyden laatu:** Linjat käyttävät osittain valtatien 9 rinnakkaistietä, valtatietä 9 sekä katuverkkoa siten, että reitin maankäytölle linjojen saavutettavuus on hyvä.
AUTO	**Etäisyys**: n. 12.7 km **Matka-aika**: n. 11 min. **Yhteyden laatu:** Hyvä seudullinen maantieyhteys (mt 476). Talvihoitoluokka Ib. Yhteys valaistu.	**Etäisyys**: n. 18.3 km **Matka-aika**: n. 14 min. **Yhteyden laatu:** Hyvä seudullinen maantieyhteys (vt 9). Talvihoitoluokka Is. Yhteys valaistu.	**Etäisyys**: n. 10.7 km **Matka-aika**: n. 10 min. **Yhteyden laatu:** Hyvä alueellinen maantieyhteys (mt 501). Talvihoitoluokka Ib. Yhteys valaistu.	**Etäisyys**: n. 13.8 km **Matka-aika**: n. 14 min. **Yhteyden laatu:** Hyvä seudullinen moottoritieyhteys (vt 9) ja välityskykyinen pääkatuverkko. Maantien talvihoitoluokka IsE. Yhteys valaistu. Moottoritien häiriötilanteiden hallintaan hyvät varareittiyhteydet.	**Etäisyys**: n. 16.5 km **Matka-aika**: n. 14 min. **Yhteyden laatu:** Hyvä seudullinen moottoritieyhteys (vt 9) ja välityskykyinen pääkatuverkko. Maantien talvihoitoluokka IsE. Yhteys valaistu. Moottoritien häiriötilanteiden hallintaan hyvät varareittiyhteydet.	**Etäisyys**: n. 17.5 km **Matka-aika**: n. 17 min. **Yhteyden laatu:** Hyvä seudullinen moottoritieyhteys (vt 9) ja välityskykyinen pääkatuverkko. Maantien talvihoitoluokka IsE. Yhteys valaistu. Moottoritien häiriötilanteiden hallintaan hyvät varareittiyhteydet.	**Etäisyys**: n. 13.9 km **Matka-aika**: n. 12 min. **Yhteyden laatu:** Hyvä seudullinen moottoritieyhteys (vt 9) ja välityskykyinen pääkatuverkko. Maantien talvihoitoluokka IsE. Yhteys valaistu. Moottoritien häiriötilanteiden hallintaan hyvät varareittiyhteydet.

2.3 TOIMINNALLINEN ANALYYSI

Ylämyllyn keskeisiin vahvuuksiin kuuluvat ympäröivät metsät, lammet ja järvet, jotka tarjoavat erinomaiset puitteet ulkoiluun.

LUONTOARVOT JA LIIKUNTAPAIKKAVERKOSTO

Alueella on kattava ulkoilureittiverkosto, Liperin Kinttupolut, jotka tarjoavat 65 kilometriä reittejä kaikille luonnossa liikkujille. Kahdeksan eri väreillä maastoon merkattua reittiä kulkee vaihtelevasti pitkin kangasmetsien neulaspolkuja, harjanteita, maastouria ja sorateitä, sopien esimerkiksi kaiken tasoisille maastopyöräilijöille. Pärnävaaran huippu on alamäkireittien lähtöpiste. Ulkoilureittien ja lenkkipolkujen parantaminen ja ylläpito ympärivuotisesti koetaan asukaskyselyn perusteella tärkeänä. Pärnävaaralla toimii myös hiihtostadion sekä 50-paikkainen ampumarata. Alueella toimi vuosina 1960–1997 Pärnävaaran laskettelukeskus.

Alueen kehittämiseksi on laadittu master plan vuonna 2022. Sen mukaisesti alueen toimintoja ja palveluja kehitetään ensisijaisesti Liperin ja lähikuntien asukkaiden liikunta- ja virkistystarpeita palvelemaan ja mahdollisimman laajaa käyttäjäjoukkoa puhuttteleviksi. Pärnävaaran länsipuolella on luonnonkauneudestaan tunnettu Hoprinkallio, joka on osa Pohjois-Karjalan arvokkaita harjualueita. Alueella on merkittäviä geomorfologisia piirteitä, kuten harjuja ja kallioita, jotka tekevät siitä erityisen arvokkaan ympäristön. Alueen potentiaalia voitaisiin hyödyntää matkailun vetovoimatekijänä. Alueen laella sijaitsee kuitenkin puolustusvoimien erityisalue (EP), joka rajoittanee alueen hyödyntämistä.

Ulkoilureittien varrelta löytyy kota- ja laavuverkosto, jotka ovat hyviä tukikohtia etenkin lapsiperheiden retkeilyyn. Sompalammen laavu sijaitsee hyvin lähellä Ylämyllyn keskustaa, Matkalammentien tuntumassa. Harijärven kota sijaitsee Pataniemessä, Jyrinkylän lähellä.

Ulkoliikunnan ohella Ylämyllyllä on tarjolla kattavat liikuntapaikkarakenteet, kuten liikuntasalit, kuntosalit, ja eri lajien harrastamiseen soveltuvat urheilukentät. Pärnävaaran urheilukeskuksen ja koiraurheilukeskuksen lisäksi Ylämyllyllä sijaitsee myös moottoriurheilukeskus.

Asukaskyselyn perusteella Ylämyllylle toivotaan lisäksi ulkokuntosalia, koirapuistoa ja jäähallia.

VESISTÖT JA UIMARANNAT

Ylämyllyllä on selkeän omaleimainen lampien muodostama vesistökokonaisuus ja useita uimarantoja. Asukaskyselyssä on nostettu esille, että Leinosenlammen uimaranta kaipaa kunnostusta ja parannuksia, kuten ranta-alueen siistimistä. Pyhäselän ranta-alueiden osalta on toivottu sen parempaa hyödyntämistä asukkaiden vapaa-ajanvietossa. Avantouintipaikka saunoineen olisi toivottu lisä. Myös Honkalammen alue mainitaan useasti kehittämistä kaipaavana paikkana.

2.3 TOIMINNALLINEN ANALYYSI

KAUPALLISET PALVELUT

Ylämyllyn alueelta löytyvät tarvittavat päivittäistavarakaupat sekä huoltoasema. Asukaskyselyn mukaan keskustan kaupallinen ydinalue kaipaa torialueen luomista, pysäköinnin sujuvoittamista ja yleisilmeen siistimistä. Lisäksi toiveissa on monipuolisempi kauppa- ja ravintolatarjonta, kuten isompi kauppakeskus, sekä ravintoloita ja kahviloita. Myös Alkon myymälä olisi toivottu lisäys alueen palveluihin.

JULKISET PALVELUT

Hyvinvointikertomuksen mukaan vuonna 2024 kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen osallistui Liperin kunnan 1-2-vuotiaista 48,0 % ja 3-5-vuotiaista 65%. Kouluverkko-, varhaiskasvatus- sekä ulko- ja liikuntapaikkaselvitykset on tehty vuonna 2024. Varhaiskasvatuksen palveluita järjestetään tällä hetkellä kuudessa toimipaikassa (neljä kunnallista päiväkotia sekä kaksi yksityistä päiväkotia). Suunnitteilla on Ylämylly keskustaan sijoittuva uusi yksikkö, joka korvaa vanhimpia kunnallisen päivähoidon tiloja. Vuonna 2021 Ylämyllylle valmistui uusi yläkoulu, jolloin Ylämyllyn alueen peruskoulu siirtyi yhtenäiskouluksi. Ylämyllyn koulu toimii Jyrin, Paloaukean ja Patteriston yksiköissä. Jyrin yksikössä on luokat 1–2, Paloaukean yksikössä luokat 3–6 ja Patteriston yksikössä luokat 7–9. Yläkoulun yhteydessä toimivat myös nuorisotila ja kirjasto.

Vuonna 2023 Liperin kunnalle siirtynyt Honkalammen koulu on vaativan erityisen tuen Elmeri-koulu. Honkalammen koulu tarjoaa esiopetusta ja perusopetusta oppilaille, joilla on kehitysvammaisuutta, autistisia piirteitä sekä psykososiaalisen tuen tarvetta. Opetusta annetaan toiminta-alueittain ja oppiainejakoisesti. Koulussa on kuusi erityisluokkaa, noin 35 oppilasta.

Sosiaali- ja terveyspalveluita tuottava Honkalampi-keskus on moniammatillinen sosiaali- ja vammaispalveluja tuottava osaamiskeskus. Keskuksessa on asiantuntijapalveluiden lisäksi noin 85 asumispalvelun ja osastohoidon paikkaa sekä perhehoitoa, päivätoimintaa ja erityiskoulu. Hyvinvointialue Siun soten ylläpitämä ikääntyneiden asumisyksikkö Honkahovi avattiin Ylämyllyllä vuonna 2023. Honkahovissa on 30 yhden hengen asuntoa, sekä yhteisöllistä että ympärivuorokautista asumista. Jyrin alueella on lisäksi yksityistä terveydenhoidon palvelua (hammaslääkäri) sekä Attendon hoivakoti.

Ylämyllyllä tarjotaan yhä suunterveydenhuollon peruspalveluja. Ylämyllyn perheneuvolapalvelut ovat siirtyneet kuntakeskustaan tilojen sisäilmaongelman vuoksi.

Ylämyllyllä toimii Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen osa-aikaispalokunta.

2.3 TOIMINNALLINEN ANALYYSI

YHTEISÖLLISYYS JA KOHTAAMISPAIKAT

Ylämyllyn taajamassa toimii perheille suunnattu kohtaamispaikka Kota, jossa vapaan oleskelun lisäksi järjestetään kaikille avoimia tapahtumia. Tiloissa toimii kootusti lapsiperheiden tukipalveluita kuten järjestöjä, perhetyö, varhaiskasvatus ja seurakunta, joiden apua kuka tahansa voi hyödyntää. Leikkipuistot ovat myös tärkeitä lasten ja vanhempien kohtaamispaikkoja. Ylämyllyn Nuokkari on erityisesti 13–17-vuotiaille tarkoitettu kohtaamispaikka. Kunnan nuorisotyö on järjestänyt maksutonta Harrastamisen Suomen mallin kerhotoimintaa peruskouluikäisille lapsille ja nuorille vuodesta 2021 lähtien. Vuonna 2023 tehdyn Hyvinvoiva pohjoiskarjalainen nuori -kyselyn mukaan 55 % liperiläisistä nuorista koki kuuluvansa johonkin itselle tärkeään ryhmään tai yhteisöön. Samaan kyselyyn vastanneita nuorista 46,8 % ei ole säännöllistä harrastusta. Liperin alueella toimii kolme nuorisotilaa, yksi jokaisessa taajamassa.

Kauppakeskus Mylläri, K- ja S-Market, kirpputori, Heinosen kahvila sekä huoltoasema ovat suosittuja kohtaamispaikkoja, jossa ihmiset asioivat ja tapaavat toisiaan. Ylämyllyn koululla toimii myös kirjasto.

Liperin alueella toimii sata harrastustoimintaan liittyvää yhdistystä sekä näiden lisäksi kyläyhdistyksiä, poliittisia yhdistyksiä sekä seurakuntien alla erilaisia kerhoja ja harrastetoimintaa (yhteensä 198 rekisteröityä yhdistystä). Ylämyllyllä toimivia urheiluseuroja ovat Liperi Volley, Ylämyllyn Yllätys ja Ylämyllyn Tennis. Ylämyllyllä pelataan myös pesäpalloa, joukkueena Viinijärven Urheilijat. Pärnävaaralla järjestetään lapsille suunnattuna matalan kynnyksen hiihtokilpailuja (K-Market Cup ja MiniLiiga). Pärnävaaran koiraurheilukeskuksessa on toimintaa ympäri vuoden.

Ylämyllyn taajamassa toimii työllisyyspalvelujen ylläpitämä Duunitalo Linkki, joka on tarkoitettu kaikille liperiläisille työnhakijoille ja työnantajille. Saman katon alla toimivat niin työnhakija-asiakkaiden matalan kynnyksen asiointipalvelu, kunnan valmennuspalvelut kuin työllisyydenkuntakokeilun tuottamat lakisääteiset työllisyyspalvelutkin. Varsinaiset yhteisötalot toimivat Liperin kirkonkylällä ja Viinijärvellä. Liperin kunnan yrityspalveluista vastaa Ylämyllyllä sijaitseva Lipertek Oy.

Kunta järjestää ikäihmisille liikuntaryhmiä, kulttuuritapahtumia sekä yksilöllistä liikuntaneuvontaa. Yksi esimerkki on Liperin Ikiliikkujat-hanke, jonka tavoitteena on saada yli 65-vuotiaat liperiläiset liikkumaan nykyistä enemmän. Liikunnan lisäämisessä hyödynnetään luontoa ja ulkoilureittejä sekä aktiivisia kyläyhdistyksiä ja kyläläisiä.

Alueen seurakunnat sekä kyläyhdistykset ja järjestöt tarjoavat erilaista vapaa-ajan toimintaa eri ikäisille kuntalaisille. Ylämyllyn seurakuntatalo on rakennettu vuonna 2011. 80-paikkaisessa kirkkosalissa pidetään jumalanpalveluksia ja konsertteja sekä erilaisia juhlia ja muistotilaisuuksia.

Asukaskyselyn perusteella Ylämyllylle toivotaan enemmän yhteisöllisiä tapahtumia, kuten toritapahtumia, pihakirppiksiä ja ulkoilutapahtumia.

2.3 TOIMINNALLINEN ANALYYSI

KULTTUURIKOHTEET JA NÄHTÄVYYDET

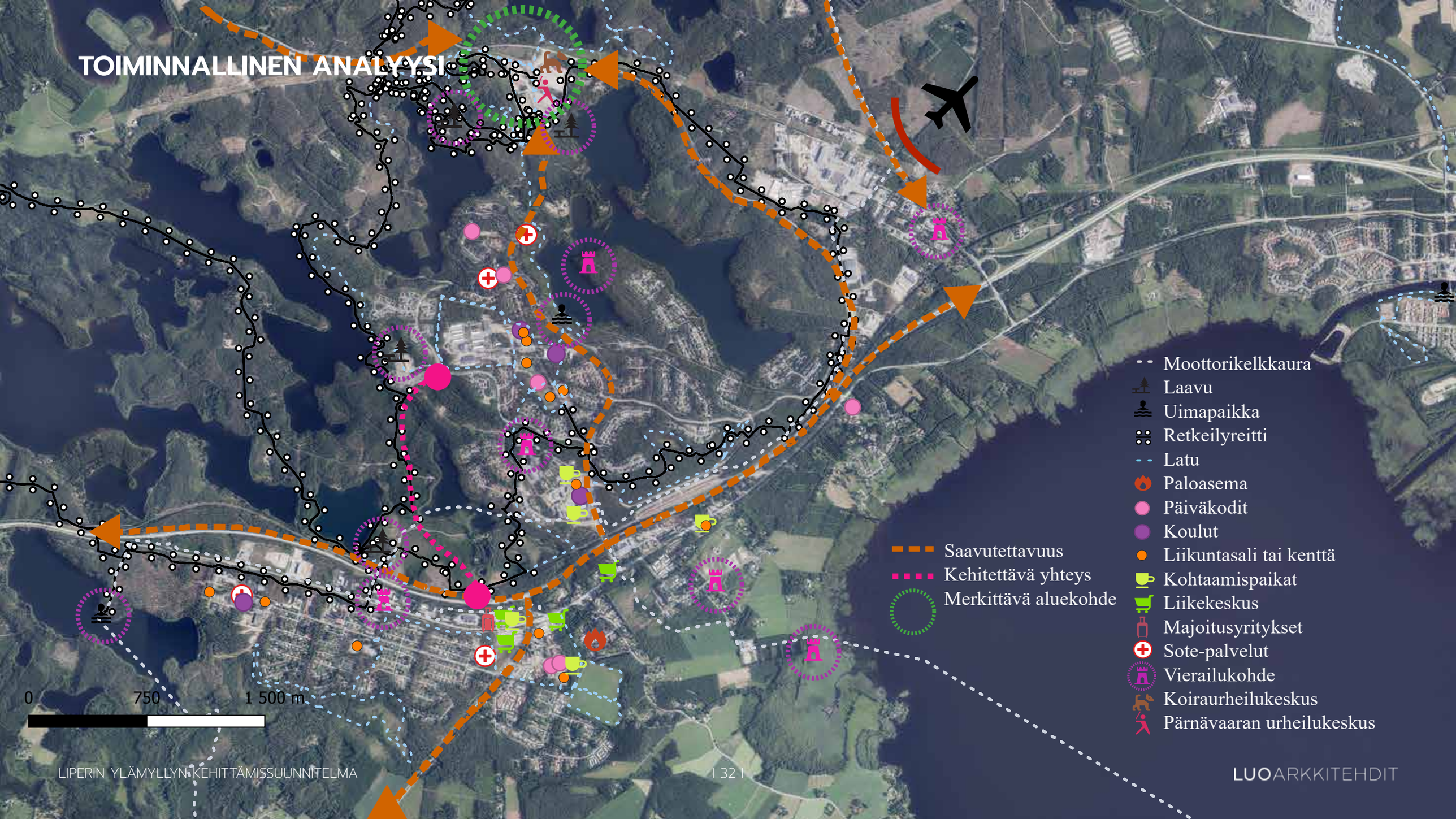
Paloaukean Museo avattiin kesäkuussa 2007 entisellä asevarikolla. Museo on auki vain tilauksesta. Sitä ylläpitää Paloaukean Ajoneuvo- ja Asemuseo ry. Ylämyllyn vanha Automuseo sijaitsee Polvijärventien varressa. Esillä on kymmeniä autoja eri aikakausilta. Museo on avoinna kesäaikaan keskiviikosta sunnuntaihin. Museolla järjestetään joka toukokuu Susirajan Rompepäivät, jotka tunnetaan autoharrastajien keskuudessa.

Kirkkoniemellä sijaitsee ekumeeninen hiljentymispaikka.

Mattisenlahden Natura 2000 -suojelualue on valtakunnallisesti arvokas lintuvesikohde, joka on erityisesti ruovikkospesialistien suosima. Alueella sijaitsee lintutorni.

TOIMINNALLINEN ANALYYSI

LUOARKKITEHDIT

2.4 KEHITTÄMISPOTENTIAALI

2.4 KEHITTÄMISPOTENTIAALI

ANALYYSITYÖKALU

- Nykytilanteen ja kehittämispotentiaalin analyysiin on hyödynnetty 4E-tarkastelumallia (C) Emilia Rönkkö.
- 4E-tarkastelumalli on suunnittelutyökalu, joka auttaa ennakoivassa ja tulevaisuuskestävässä suunnittelussa. Malli keskittyy erityisesti neljään keskeiseen osa-alueeseen, jotka ovat:
  1. Elinvoima
  2. Eheys
  3. Elävyys
  4. Elämyksellisyys
- 4E-mallia hyödynnetään kehittämistoimenpiteiden määrittämisessä. Ideaalitilanteessa kehittämistoimenpiteet muodostavat positiivisen kierteen vipuvaikutuksineen. Lisääntyvä elinvoima ja toimeliaisuus heijastuvat positiivisesti taajamarakenteeseen ja taajamakuvan elävöitymiseen. Nämä muodostavat perustan elämänlaadulle, merkityksellisyydelle ja yhteisöllisyydelle, mitkä ovat vastavuoroisesti elinvoimaisuuden säilymisen edellytys.

02 EHEYS

NYKYTILA

Taajamakuva hahmottumaton

Mistä Ylämylly alkaa, minne päättyy? Missä keskusta?

KEHITTÄMISPOTENTIAALI

Kyläkeskuksen täydennysrakentaminen

Liikenneturvallisuuden parantaminen

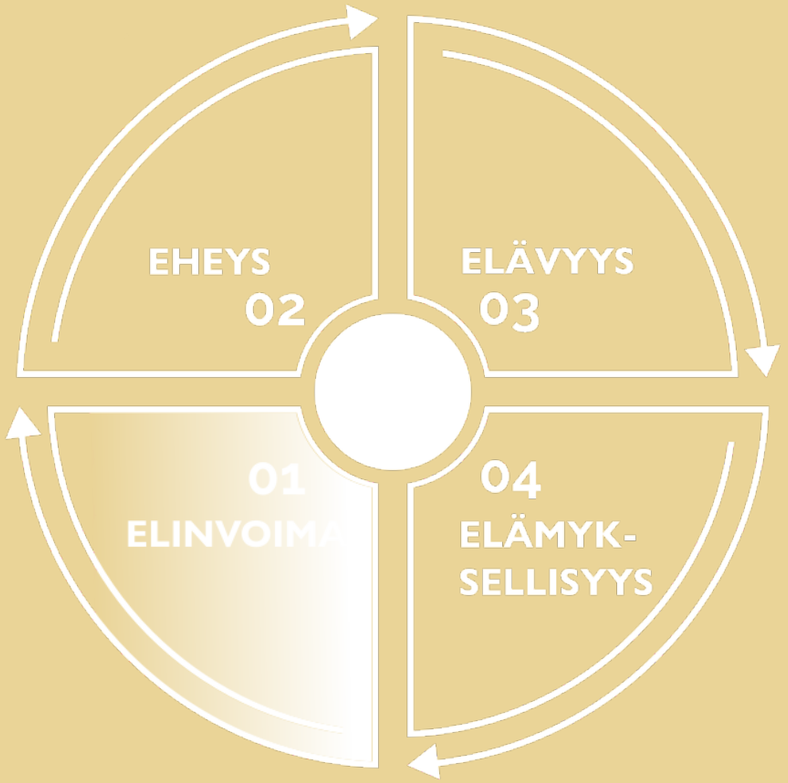
01 ELINVOIMA

NYKYTILA

Ylämyllyn sijainti Joensuun läntisen kasvukäytävän varrella mahdollistanut kasvun ja kehityksen

KEHITTÄMISPOTENTIAALI

Runsaasti potentiaalisia alueita kaupan, asumisen ja matkailun kehittämiseen

03 ELÄVYYS

NYKYTILA

Tapahtumapaikka puuttuu.

Missä Ylämyllyn tori?

KEHITTÄMISPOTENTIAALI

Torin/tapahtumapaikan luominen

Ylämyllyn paikallisidentiteetin kehittäminen tapahtumien avulla.

04 ELÄMYKSELLISYYS

NYKYTILA

Elämyksellinen luonto ja polkuverkosto

KEHITTÄMISPOTENTIAALI

Pyhäselän rannan avaaminen asukkaille

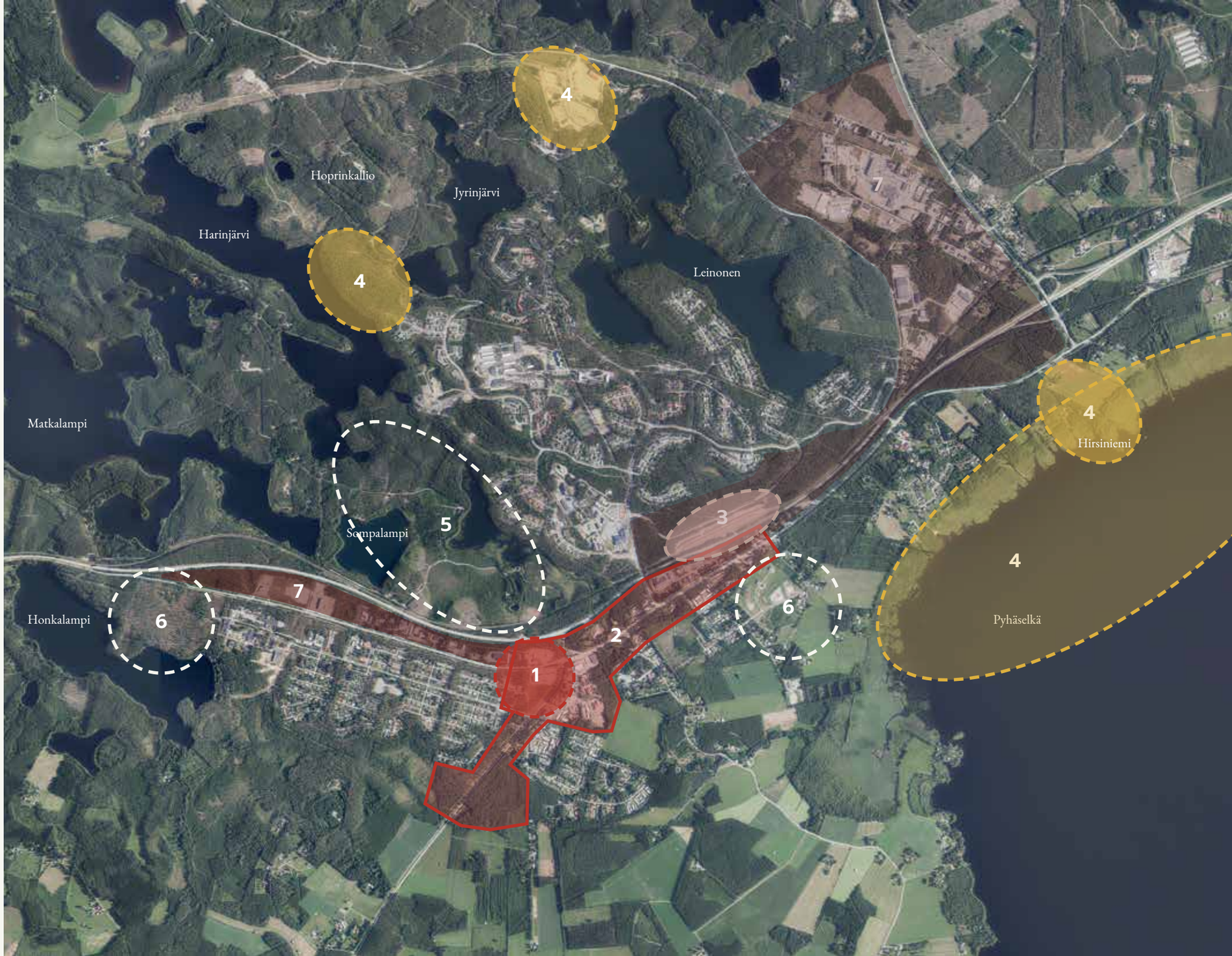
Saavutettavat ja esteettömät elämykset ja reitit

2.4 KEHITTÄMIS-POTENTIAALI

TAAJAMA- JA ELINKEINORAKENTEEN KEHITTÄMISEN KANNALTA ERITYISET PAINOPISTEALUEET

Ylämyllyn alueelta on tunnistettu seuraavia kehittämisen kannalta potentiaalisia alueita:

1. Palveluydin
2. Taajamarakenteen eheyden kannalta keskeinen alue
3. Kehitettävä ratapiha-alue
4. Matkailupotentiaalin alue
5. Sompalammen uusi asuinalue
6. Honkalammen ja Lautasuon asuinalueet
7. Liike- ja yritystoiminnan kehittämisalue

3 VAIHTOEHTOSKENAARIOT

LUONNOS 3.6.2025

3.1. MUUTOSAJURIT

Ylämyllyn tulevaisuusskenaarioiden muodostamisessa on peilattu Ylämyllyn paikallisia lähtökohtia tulevaisuuden muutosajureihin. **Muutosajurit** ovat tekijöitä tai voimia, jotka voivat aiheuttaa muutosta yksilöiden, yhteiskunnan ja erilaisten organisaatioiden toiminnassa. Näitä ovat **megatrendit**, eli pitkäkestoiset, suuret ja hitaasti muuttuvat ja usein toisiinsa kytkeytyvät ilmiöt, sekä **trendit, mikrotrendit ja signaalit**, jotka voivat olla esimerkiksi kuluttajakäyttäytymisen muutoksia tai teknologisia innovatioita.

3.1. VAIHTOEHTOSKENAARIO 1

Ylämyllyn kiinnostavuus asuinpaikkana on noussut, kun **nopeaan joukkoliikenteeseen** ja ekologisesti kestävään työmatka- ja asiointiliikenteeseen alettiin panostamaan. Ylämyllyn asemanseutu on muuttunut voimakkaasti, kun Ylämyllyn asemanseudusta on tullut vilkas **tavaraliikenteen** hubi. Lisäksi Itä-Suomen yliopiston strateginen tavoite edistää henkilöstön sujuvaa liikkumista kahden kampuksen välillä on käynnistänyt Kuopion ja Joensuun välisen **henkilöjunaliikenteen**. **Monipaikkainen** työ ja etätyö ovat vakiinnuttaneet asemaansa, ja Ylämylly on houkutteleva asuipaikka Itä-Suomen yliopiston molempien kampusten kasvateille.

Asukasmäärän kasvun myötä **lapsiperheet** ovat rakentaneet lisää omakotitaloja Ylämyllyn kauniisiin harjumaisemiin. Joensuun seudun kansainvälistymisen myötä **maahanmuuttajien** määrä on lisääntynyt myös Ylämyllyllä, ja **asumisen preferenssit** ovat laajentuneet. Luonnonläheinen yhtiömuotoinen asuminen, omapihaiset rivitalot ja lapsiperheille sopivat pienkerrostaloasunnot kiinnostavat nyt.

Ylämylly on kiinnostava, houkutteleva, viihtyisä ja fyysiseen aktiivisuuteen **kannustava kasvuympäristö** lapsille ja nuorille. Ylämyllyllä on runsaasti lasten mielipaikkoja, ja lasten itsenäinen liikkuminen on turvallista. Keskusleikkipuistoon ja lapsiperheiden palveluihin on panostettu. Uusi päiväkoti on myös **sosiaalinen kohtaamispaikka**, ja sen yhteydessä on yhteistiloja perhetoiminnalle ja neuvolalle.

Ylämyllyn tärkeitä kohtaamispaikkoja ovat myös **uusi tori** sekä kattava polkuverkosto. Luonto ja **luontoliikunta** lisäävät asukkaiden onnellisuutta ja hyvinvointia. Elävyyttä, merkityksellisyyttä ja tunnettuutta tuo luontomatkailuun ja hyvinvointiin keskittyvä **tapahtumatarjonta**, kuten lampiuintia, kinttupolkujuoksua ja alamäkipyöräilyä yhdistävä Ylämylly Triathlon.

Ylämyllyn elinkeinoelämä on kohdannut piristysruiskeen Valtatien parannuksen myötä. Ylämyllyn yritysalue on **brändi** ja tunnettu monipuolinen erikoiskaupan, tilaa vievän kaupan, pienteollisuuden ja työpaikkojen keskittymä Kuopiontien varressa. Ylämyllyn yritysyhteisö on vireä, ja sen **kyläyhteisöllinen** ja ideoita kohtaannuttava henki vetää uusia yrittäjiä puoleensa.

Jyrinjärvi
Harinjärvi
Leinonen
Välikangas
Matkalampi
Sompalampi
Honkalampi
Honkalammen asuinalue
Lahdesuon asuinalue
Lautasuon asuinalue
Pyhäselkä
SKENAARIO 1
Ylämyllyntien katukuvan vahvistaminen
Oleva katu
Uusi katu
Oleva polkureitti
Uusi polkureitti
Oleva latu
Uusi latu
Maamerkki, valoteos
Asumisen kehittämisen kohdealue
Yritystoiminnan kehittämisen alue

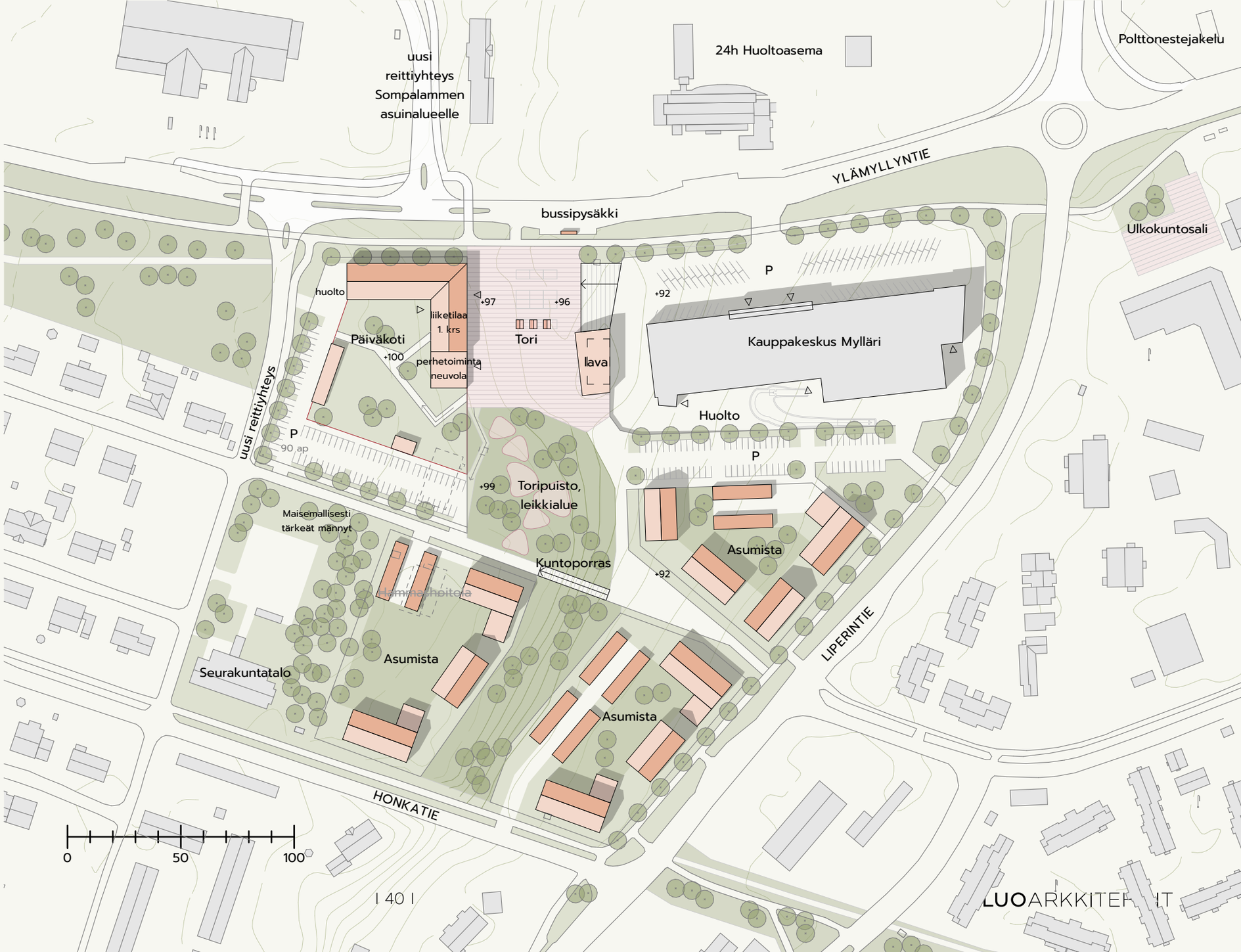
3.1 VAIHTOEHTO-SKENAARIO 1

YLÄMYLLYN KESKUSTA

Ylämyllyn tori sijoittuu näkyvälle paikalle kaiken keskipisteeseen Ylämyllyn kylänraitin varteen. Kauppakeskukselta torille nousee porras, joka sopii myös istuskeluun. Torilla tapahtuu: esiintymislava ja monikäyttöinen torikojujen alue ovat aktiivisesti tapahtumakäytössä.

Toria rajaava päiväkoti on alueen monitoimitalo: sinne sijoittuu myös liiketilaa sekä kaikille avoimia perhepalvelujen tiloja. Päiväkodin sali on ylämyllyläisten tärkeä harrastus- ja juhlatila. Torin jatkumona on toripuistikkoon sijoittuva leikkialue.

Torin ympäristössä on runsaasti monimuotoista asumista; pienkerrostaloja, omapihaisia asuntoja, helppoa yhtiömuotoista asumista ja esteetöntä asumista. Ylämylly onkin monelle täydellinen asuinpaikka.

3.1 VAIHTOEHTO-SKENAARIO 1

SOMPALAMMEN ASUINALUE

Sompalammen uusi asuinalue on luonnonläheinen paikka asua, josta on kuitenkin lyhyt etäisyys Ylämyllyn keskustan palveluihin. Uusi rakentaminen on sijoitettu alueelle kaunis harjumaasto, vesistönäkymät ja viherverkosto huomioiden. Asuinrakentaminen on monimuotoista, tiivistä ja yhteisöllisyyttä tukevaa: pääkatua reunustavat rivitalokorttelit, joissa jokaisella asukkaalla on oma piha ja rantoja kohti kurottautuvat omarantaiset tontit sekä yhtiömuotoiset erillistalot.

3.2. VAIHTOEHTOSKENAARIO 2

Pohjois-Karjalan **matkailu on mullistunut**, kun charter-lennot Keski-Euroopasta Joensuun lentokentälle aloitettiin. Luontomatkailijoita kiinnostaa pohjoisen Saimaan **Lakeland**, sen lumiset maisemat ja sopivan viileät kesät. Ylämylly hyötyy sijainnistaan lentokentän läheisyydessä. Pärnävaaran lisäksi useita matkailuun liittyviä palveluntarjoajia ja yrityksiä on sijoittunut **Hirsiniemeen** Pyhäselän rantaan ja **Hoprinkallio**n alueelle.

Matkailu on virkistänyt alueen **majoitus- ja ravintolatarjontaa**. Paikallista ruokakulttuuria ja lähiruokaa yhdistävä Leipä, Viini ja Pyhäselän Kala -**ruokafestivaali** on jokakesäinen monipaikkainen tapahtumakokonaisuus Liperin taajamissa, Heinäveden luostarissa ja Rääkkylässä.

Ylämyllyn asukasmäärä on kasvanut maltillisesti. Asukkaat arvostavat **rauhallisuutta ja luonnonläheisyyttä**, mutta myös sitä, että kaikki on lähellä. Työelämän jättäneet ikäihmiset eivät enää pendelöi, vaan arvostavat Ylämyllyn hyperlokaalia **”vartin taajamaa”**, jossa sujuvan arjen toiminnot ja palvelut ovat helposti saavutettavissa myös kävellen ja pyöräillen.

Ylämyllyn polkuverkostoa on täydennetty **esteettömin reitein**, jotka mahdollistavat luonnosta nauttimisen kaikille. Pyhäselän rantaan on avattu esteetön ja upeita näkymiä tarjoileva **rantaraitti**, joka houkuttaa niin asukkaita kuin matkailijoitakin. Myös Nuottilammenrannalla on **esteetön pitkospuureitti** laavuineen.

Niin paikallisten kuin matkailijoidenkin mielipaikat löytyvät veden ääreltä. **Avantouintipiste, melontakeskus ja hiekkaranta** kutsuvat kävijöitä kauempaakin.

Matkailun lisääntymisellä on positiivisia ja monipuolisia vaikutuksia Ylämyllyn elinkeinorakenteeseen. **Ylämyllyn kaupallisella laatukäytävällä** riittää toimijoita outlet-kylästä ravintolamaailmaan. Suomen monipuolisin huoltoasema-alue sijoittuu Ylämyllylle, palvellen ja huoltaen niin autot, sähköpyörät, moottorikelkat, ihmiset kuin lemmikitkin.

Hoprinkallio
Jyrinjärvi
Harinjärvi
Leinonen
Matkalampi
Sompalampi
Honkalampi
Hirsiniemi
Lautasuon ranta
Pyhäselkä
SKENAARIO 2
Ylämyllyntien katukuvan vahvistaminen
Oleva katu
Uusi katu
Oleva polkureitti
Uusi polkureitti
Oleva latu
Uusi latu
Retkeilyrakenne, reitin pysähdyspiste
Matkailun kehittämisen kohdealue
Yritystoiminnan kehittämisen alue

3.2 VAIHTOEHTO-SKENAARIO 2

YLÄMYLLYN KESKUSTA

Ylämyllyn suosittu kauppakeskus laajentuu lähes puolet suuremmaksi. Uusiin tiloihin sijoittuu mm. kauppoja, ravintoloita, co-working-toimistotilaa sekä terveyspalveluita. Kauppakeskuksen eteläpuolelle muodostuu aurinkoinen ja suojainen aukio, joka on suosittu ja aktiivinen kohtaamispaikka ympäri vuoden.

Ylämyllyllä pääsee Kinttupolkua keskustaan. Torille voi kulkea talvella hiihtäen, ja toripulkkamäki on lasten ja turistien suosiossa. Tori on alkupiste Ylämyllyn lähiliikuntakäytävälle, joka sisältää kuntoportaat, ulkokuntosalin pelailualueineen sekä täysin uudistetun leikkipuiston: Katajapolun leikkimetsän.

3.2 VAIHTOEHTO-SKENAARIO 2

SOMPALAMMEN ASUINALUE

Sompalammen uusi omakotitaloihin painottuva asuinalue on luonnonläheinen paikka, josta on lyhyt etäisyys Ylämyllyn keskustan palveluihin ja uudistetulle torille. Uusi rakentaminen on sijoitettu alueelle kaunis harjumaasto, vesistönäkymät ja viherverkosto huomioiden. Alueen polku- ja latuverkostoa linjataan uudelleen. Alueelle perustetaan myös uusi paikka luonnossa virkistäytymiseen: Nuottilammen rantaan osoitetaan esteetön polku, pitkospuureitti ja laavu.

